

Převládající osobnostní typy u učitelek v lesních mateřských školách

Lenka Pavlová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Lenka Pavlová
Osobní číslo: H18627
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Převládající osobnostní typy u učitelek v lesních mateřských školách

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se problematiky lesních mateřských škol a typologie osobnosti učitele.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na osobnostní typy u učitelek lesních mateřských škol.

Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku pro učitelky lesních mateřských škol a lesních klubů.

Zpracování, procentuální vyhodnocení zastoupení jednotlivých osobnostních typů a interpretace získaných dat.

Prezentace výsledků výzkumu, shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Crkalová, A., & Riethof, N. (2012). *Průvodce světem koučování a osobností typologie*. Praha: Management Press.
- Čákr, M. (2015). *Typologie osobnosti: přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*. Praha: Management Press.
- Čákr, M. (2010). *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press.
- Larinore, R. (2016). Defining nature-based preschools. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 32-36.
- Michek, S., Nováková, Z., & Menclová, L. (2015). Advantages and disadvantages of forest kindergarten in Czech Republic. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 171, 738-744. 10.1016/j.sbspro.2015.01.186
- Tieger, P., & Barron-Tieger, B. (2018). *Jak rychle porozumět druhým: odhadněte lidi kolem sebe a hovořte jejich jazykem*. Praha: Alferia.
- Valkounová, T. (2015). V německých lesních školkách vládne rozmanitost a pohoda. *Envigogika*, 10(2). 10.14712/18023061.478

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 28. 4. 2021

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářské práce je zaměřena na učitelky v lesních mateřských školách. Jejím hlavním cílem je určit osobnostní typy a kognitivní styly těchto učitelek. Kvantitativně orientovaný výzkum, který byl v práci použit, byl realizován elektronickým dotazníkem. Konkrétně indikátorem osobnostních typů MBTI. Nejprve vznikla teoretická část, ve které je na základě odborné literatury definována osobnost a typologie MBTI. Dále také specifika lesních mateřských škol a osobnost učitele. V praktické části, která vznikla po výzkumném šetření, jsou shrnuty výsledky. Z těch vyplývá, že převažujícími kognitivními styly u učitelek v lesních mateřských školách jsou styl NF (intuitivní typ s převahou cítění), objevující se u 50 % respondentek a styl SF (smyslový typ s převahou cítění), objevující se u 39 % respondentek. Z osobnostních typů jsou nejzastoupenější typ ISFJ (26 % respondentek) a ENFP (18 % respondentek). Uvedené kognitivní styly i osobnostní typy patří mezi nejčastěji zastoupené ve školství.

Klíčová slova: kognitivní styly, lesní mateřské školy, typologie osobnosti.

ABSTRACT

This bachelor's thesis is aimed at teachers of forest kindergartens. Its main goal is to determine the personality types and cognitive styles of these teachers. The quantitatively oriented research used in this final work was carried out by an electronic questionnaire. Specifically, by an indicator of personality types of MBTI. At first was created a theoretical part where we defined MBTI personality and typology on the basis of professional literature. Furthermore, the specifics of forest kindergartens and the personality of the teachers were intended. The results are summarised in the practical part after the research investigation. These results indicate that the predominant cognitive styles of the forest kindergartens teachers are the NF styles (intuitive type with a predominance of feeling), occurring in 50% of the respondents and the SF style (sensory type with a predominance of feeling) occurring in 39% of the respondents. From the personality types, the most common types are ISFJ (26 % of respondents) and ENFP (18 % of respondents). These cognitive styles and personality types are among the most commonly represented in the education.

Keywords: cognitive styles, forest kindergartens, personality typology.

„Za činy člověka stojí osobnost, které si ještě není vědom. Jako je člověk tím, čím vždycky byl, tak už je tím, čím se stane.“

Carl Gustav Jung

Na tomto místě děkuji všem, s jejichž pomocí mohla tato práce vzniknout.

Předně děkuji prof. PhDr. Ivu Jiráskovi, Ph.D. za vedení, cenné připomínky, náměty a myšlenky, které mi pomohly téma uchopit a zpracovat.

Děkuji také své rodině za trpělivost a podporu po celou dobu studia.

V neposlední řadě děkuji všem dětem a kolegyním, které jsem na své cestě poznala.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Lenka Pavlová

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VÝVOJ OSOBNOSTNÍ TYPOLOGIE	12
1.1 HISTORIE TYPOLOGIE	12
1.2 CARL GUSTAV JUNG	13
1.3 TYPOLOGIE MBTI.....	14
1.3.1 Dynamika a rozvoj osobnostního typu.....	15
1.3.2 Preference.....	15
2 ČTYŘI ZÁKLADNÍ DIMENZE	16
2.1 EXTRAVERZE A INTROVERZE	16
2.2 SMYSLY A INTUICE	17
2.3 MYŠLENÍ A CÍTĚNÍ.....	18
2.4 USUZOVÁNÍ A VNÍMÁNÍ.....	18
3 OSOBNOSTNÍ TYPY	20
4 KOGNITIVNÍ STYLY	23
5 LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	26
5.1 HISTORIE LESNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL	26
5.2 OSOBNOST UČITELE MŠ A LMŠ	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	30
6.1 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	30
6.2 INFORMACE O RESPONDENTECH VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	30
6.3 METODA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	32
6.4 SBĚR DAT	32
6.5 ANALÝZA NASBÍRANÝCH DAT	33
6.6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
6.6.1 Výskyt jednotlivých dimenzí	34
6.6.2 Kognitivní styly.....	36
6.6.3 Osobnostní typy	37
6.7 SROVNÁNÍ S JINÝMI VÝZKUMY	39
6.7.1 Srovnání s běžnou populací	39
6.7.2 Srovnání s výzkumem v Hong Kongu	40
7 SHRUTÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Každý z nás stál ve svém životě před rozhodnutím, jaké povolání si zvolí. Ať už uděláme volbu jakoukoliv a někteří najdou to pravé pro sebe napoprvé, spousta lidí tápe a hledá. Zkouší různé možnosti vně, ale ta pravá cesta začíná u poznání sebe sama, svým silných a slabých stránek.

Naše profese tvoří většinu našeho dospělého života, a proto je důležité, jak kvalitně a spokojeně tuto část života prožijeme. Je jistě velký rozdíl, pokud nás práce naplňuje, nabíjí a motivuje (ať už je jakákoliv) anebo vyčerpává a unavuje. Zatímco jednoho člověka bude naplňovat práce na poli, jiného například práce v kanceláři, anebo laboratoři. Toto o sobě můžeme zjistit osobnostní typologií a zkoumáním sebe i druhých kolem nás. Nástrojem tohoto zjišťování je například osobnostní typologie MBTI, použitá v této práci.

Jak prokazují mnohé výzkumy, některé typy lidí se hodí na určité profese více než na jiné. Je tomu tak díky společným rysům: způsobu výdeje a získávání energie, informací, rozhodování... Pokud tyto společné rysy seskupíme, vyjdou nám určité typy, které mají mnoho společného. Například pro učitelkou profesi jsou zapotřebí jistě jiné osobnostní vlastnosti než pro zemědělce nebo vědce.

Tato práce se zaměřuje na osobnostní typy učitelek v lesních mateřských školách. Lesní mateřské školy vznikaly původně často z iniciativy maminek, které byly se svými dětmi rády venku nebo pro jejich děti nezbylo místo v mateřské škole. V současné době jsou poměrně rozšířené a snaží se zaujmout své místo v předškolním vzdělávání. Práce zde je oproti klasickým mateřským školám specifická, a to nejen pobytem venku, ale také zázemím mateřské školy a jeho komfortností. Mě samotnou jako učitelku v lesní mateřské škole zaujalo, jak je naše skupina učitelek navenek různorodá, a přesto v mnohém podobná. Tato práce se tedy zaměřuje na zjištění toho, zda si práci v těchto mateřských školách vybírají stejné typy učitelek, nebo zda jsou to typy různé, navzájem se doplňující a obohacující.

Jak uvádějí všichni autoři, kteří se touto problematikou zabývají, žádný z typů není lepší ani horší, jsou si rovnocenné a všechny jsou v populaci potřebné. Pouze se některé typy více hodí na určitou profesi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ OSOBNOSTNÍ TYPOLOGIE

Osobnostní typologie, kterou se zabývá tato práce, je spjata s prací Carla Gustava Junga a jeho pojetím osobnosti. Pro porozumění typologie osobnosti a jejího významu je klíčový termín osobnost jako takový. Tento český výraz je spjat s latinským termínem persona a původně označoval masku, kterou si nasazovali antičtí herci, a měla zesilovat zvuk hlasu při hraní (Smékal, 2009).

Pojetí osobnosti není v dějinách psychologie jednotné. Záleží na významu a kontextu, v jakém je termín osobnost použit a zkoumán. Může být ve významu hodnotícím (pokud o někom řekneme, že je to skutečně osobnost), dále ve významu psychické individuality (odlišnost jednoho člověka od ostatních) a v neposlední řadě ve významu osobnosti jako struktury celkového uspořádání psychiky (Říčan, 2010).

Již G. W. Allport v roce 1937 uvádí kolem 50 různých definic osobnosti. Nejčastěji se termín osobnost používá ve významu, kdy zahrnuje „jednotu psychických procesů, stavů a vlastností, souhrn vnitřních determinant prožívání a chování“ (Smékal, 2009, s. 17). Pro nás ale bude klíčové pojetí osobnosti Říčana (1975, s. 38), který říká, že „osobnost je individuum chápané jako integrace k seberealizaci v interakci se svým prostředím“. Integrace je zde chápána jako celek, ve který se spojuje složitá stavba celé osobnosti, všech jeho funkcí. Interakce potom představuje to, že osobnost nefunguje naprázdno, ale musí se naplňovat, a to kontaktem se světem, s lidmi. Tak roste a utváří se. Třetím aspektem této definice je směřování vpřed, ke svým cílům, které před jedince klade společnost (Čakrt, 1996).

Jednou z možností, jak studovat výše uvedené aspekty osobnosti, je typologie. Typologie MBTI, použita v této práci, nám právě může ukázat, jací jsme, jak se rozhodujeme, jak se vztahujeme ke svému okolí a jak směřujeme ke svému cíli.

1.1 Historie typologie

Podle Nakonečného (2004) vznikaly první pokusy o definování typů již ve starověku. Mohli bychom je rozdělit na:

- a) „klasické typologické teorie, jako například: Hippokratova, Galénova, Gallova, Lombrosova, Kretschmerova, Kraepelinova, Jaenschova, Sternova, Sheldonova, Pavlovova“ (Hartl & Hartlová, 2015, s. 381).

Například Hippokrates rozdělil typy temperamentu na základě převahy tělních tekutin. Jednalo se o temperament sangvinický (převaha krve), flegmatický (převaha hlenu), cholericý (převaha žluči) a melancholický (převaha černé žluči).

První typologie je potom připisována Galénovi z Pergamu, který byl řeckým lékařem. Galén pracoval ve svých úvahách s kategorizací, tzn. naprostým zařazením k určitému typu, podle přiřazení určitých rysů. Nebere v úvahu smíšené typy, ale pouze čisté kategorie (Čakrt, 2004).

- b) „*typologie založené na psychických rysech – předpokládají, že osobnost je souhrnem rysů či charakteristických způsobů chování, reagování, pocíťování, myšlení aj.: H. J. Eysenck. Pomocí faktorové analýzy se izolují hlavní dimenze osobnosti – J.P. Guilford – přičemž cílem je odhalit strukturu individuálních rysů a předvídat budoucí chování*“ (Hartl & Hartlová, 2015, s. 381).
- c) přístup psychoanalytický: S. Freud, analytická psychologie C. G. Junga, neopsychoanalýza: Fromm, Sullivan, Horneyová, Kleinová, Regers aj. (Hartl & Hartlová, 2015).

1.2 Carl Gustav Jung

Současné pojetí typologie osobnosti je spjato s osobností Carla Gustava Junga (1875–1961), jehož hlavní dílo spadá do 20. let minulého století.

Carl Gustav Jung byl švýcarský psychiatr a psychoterapeut, žák Sigmunda Freuda. Jako zakladatel analytické psychologie se zabýval problémy psychického jednání a sférami vědomí a nevědomí. Ve své práci rozlišil nevědomí osobní a nevědomí kolektivní, které obsahuje zděděné psychické struktury vlastní všem lidským bytostem (Jacobi, 2013).

V knize *Psychologické typy* Jung vymezuje mimo jiné dva základní póly první dimenze, které označil jako extravertní a introvertní. Život jednoho je ovlivněn spíše objekty jeho zájmů, život druhého zase jím samotným, jeho vlastním nitrem, subjektem. Každý člověk v sobě má oba mechanismy, jak introvertní, tak extravertní, a jeho typ je dán převahou jednoho nebo druhého. Přesto je toto rozdělení příliš široké, a i dva lidé patřící ke stejné dimenzi mohou být diametrálně odlišní (Jung, 2020).

Proto jako další Jung definoval psychické funkce: myšlení a cítění, vnímání a intuice. Tyto funkce tvoří párové protiklady. Můžeme si je představit na dvou protínajících se osách:

vertikální, na jejíchž koncích jsou funkce racionální: smyslové vnímání a intuice. A osu horizontální, na které najdeme funkce iracionální: myšlení a cítění. Příklon jedince k některé z funkcí zajišťuje JÁ (ego), které pomyslně umístíme doprostřed protínajících se os (Jung, 2020; Pauknerová, 2012).

V souvislosti s Jungovým zkoumáním vědomí a nevědomí bychom jednu z psychických funkcí měli mít rozvinutou více (ve vědomí) a druhou méně (v nevědomí). Funkce na protínající se ose by byla funkcí pomocnou. Tak lze ovšem smýšlet pouze o lidech vyhraněných. Většina jedinců je typem spíše smíšeným, k většímu příklonu k jedné z funkcí, ale ne zcela vyhraněným (Jacobi, 2013).

Přestože Jung definoval psychické funkce, jeho zájem o ně byl spíše okrajový a dále je nerozvíjel. Ve své době tato jeho typologie nevyvolala příliš velký ohlas a bylo na ní navázáno až později.

1.3 Typologie MBTI

V 50. letech 20. století navázaly na myšlenky Carla Gustava Junga dvě ženy, dcera s matkou: Isabel Myers (1897–1980) a Katharine Cook Briggs (1875–1968). Vytvořily typologii, která se používá dodnes. Osobnostní dotazník, který umožňuje porozumět Jungovému pojetí typologie a lépe je tak využít v sebepoznání a osobním životě. Pro dotazník se používá zkratka MBTI® = Myers-Briggs Type Indicator.

Tento indikátor osobnostních typů je hojně používaný a rozšířený, například v oblasti pedagogiky, personalistiky či výzkumů. Za velkou výhodou tohoto pojetí typologie se považuje fakt, že výsledek, který zjišťuje, nijak nehodnotí, ale je především popisný a informativní (Čakrt, 2004).

Typologie MBTI předpokládá, stejně jako Jungovo pojetí, že lidé se nechovají nahodile, ale jsou nějakým způsobem předvídatelní, že se drží určitých pravidelností. Za tohoto předpokladu lze lidské chování sledovat, rozřídít do kategorií a předjímat tak chování v jiných, podobných situacích.

Typy osobnosti, které nám tato typologie předkládá, se skládají ze čtyř složek – čtyř dimenzí. Jsou jimi Jungovy dimenze: extraverte a introverte (označované E a I), myšlení a cítění (označované T a F), intuice a smysly (označované N a S). K těmto dimenzím připojily Isabel Myers a Katharine Cook Briggs dimenzi čtvrtou, a to usuzování a vnímání (označované J a

P). Z každé dimenze se člověk přiklání k jednomu pólu (preference) a kombinací dimenzí vzniká 16 osobnostních typů.

1.3.1 Dynamika a rozvoj osobnostního typu

„Dynamika našich čtyř mentálních nástrojů, které formují naši osobnost, ovlivňuje zásadním způsobem to, jak se budou naše preference projevovat navenek“ (Čakrt, 2010, s. 55).

Jak Carl Gustav Jung, tak Isabel Myers pohlížejí na rozvoj osobnosti jako na celoživotní proces. Jung byl přesvědčen, že většina dospělých lidí má přirozenou tendenci se rozvíjet a zdokonalovat. Podle něj se osobnostní typ nemění, je vrozený, ale schopnosti člověka se mění a vyvíjí. Isabel Myers zase nazývá znalost typologie jako *„16 cest k dokonalosti“* (Čakrt, 2010, s. 57), kdy každá z těchto cest má několik fází a zákrut, probíhají individuálně, a přesto do určité míry předvídatelně.

Rozvoj osobnostního typu tedy probíhá ve dvou základních fázích. Ve fázi první bez vědomého zasahování a řízení (jako součást přirozené lidské touhy po rozvoji a zdokonalování) a ve fázi druhé jako vědomý proces, kdy díky znalosti svého os. typu a jeho zákonitostí můžeme svůj rozvoj vědomě usměrňovat (Čakrt, 2010).

1.3.2 Preference

Jak uvádí ve svých knihách Čakrt (2009), Crkalová & Riethof (2012), často se v typologii vyskytuje pojem preference a typ. *„Preference nevyjadřují vědomou volbu“* (Čakrt, 2004, s. 22). Nemůžeme si vědomě vybrat, zda budeme extraverty nebo introverty, stejně, jako jaké budeme mít vlasy nebo oči. Preference, se kterou se rodíme, nám zůstává po celý život.

Podle jungovské typologie každý z nás preferuje určité psychické funkce. Ty jsou nám vrozené a jejich používání je přirozené, jde nám s lehkostí. Sice můžeme své jednání v určitých situacích přizpůsobit a rozhodnout se, jak se zachováme, ale může nás to stát námahu a energii navíc (Jung, 2020; Crkalová & Riethof, 2012).

Každá z preferencí a každý z osobnostních typů je jedinečný, rovnocenný, žádný není horší nebo lepší. Charakterizují naše chování, vnímání, prožívání a rozhodování svým jedinečným způsobem, každý s sebou nese jiné vrozené přednosti. Popisují, ale nehodnotí (Tieger & Tiegerová, 2018).

2 ČTYŘI ZÁKLADNÍ DIMENZE

Typologie MBTI, jak již bylo zmíněno, je založena na kombinaci čtyř dvojic písmen, čtyř dimenzí. Tři z dvojic jsou převzaty z Jungova díla, čtvrtou doplnily Isabel Myers a Katharine Cook Briggs. Jedná se o dimenze: extraverte – introverte, smysly – intuice, myšlení – cítění a poslední, přidanou dimenzí je usuzování – vnímání. Označení písmeny pochází z anglického originálu: **Extraversion – Introversion (E – I)**, **Sensing – Intuition (S – N)**, **Thinking – Feeling (T – F)**, **Perceiving – Judging (P – J)**.

2.1 Extraverte a introverte

Vymezení pojmů, jak je chápal Jung, je klíčové pro pochopení jednotlivých osobnostních typů. První z dvojice pojmů je Extraverte a Introverte, které ukazují, jak člověk směřuje a získává svou energii.

Je-li předmětem zájmu člověka určitý vnější objekt, extravert se vůči němu chová a vymezuje pozitivně. Naopak introvert se vůči objektu chová abstrahujícím způsobem, jako by se snažil zamezit jeho vlivu na sebe sama. Obě krajní dimenze jsou natolik rozdílné, že si jich všimne každý. Protiklad plaché, tiché, uzavřené a těžko pochopitelné osobnosti tvoří otevřený, družný, veselý, přátelský charakter extraverta. Mezi oběma krajními dimenzemi se ale nachází také velké množství mezistupňů, které tak snadno poznatelné nejsou (Jung, 2020).

Extraverta tedy chápeme jako člověka zaměřeného navenek, na realitu, společensky založeného, přátelského, přístupného, adaptabilního. Mívá sklon k většímu počtu spíše povrchnějších známostí a vztahů, snadno navazuje kontakt, tráví čas spíše ve společnosti a ve společnosti ostatních také svou energii získává (Nakonečný, 2009; Čákr, 2009).

U Extraverta, jak je popsáno výše, převažuje orientace na objekt. Jsou to nejen osoby, ale také věci, které upoutávají jeho zájem. Podle nich řídí následně i své jednání – podle vlivu osob a věcí. Vše popsané má za následek často to, že extravert přehlíží své potřeby a zájmy, což může vést k poruchám tělesným nebo funkčním (Jung, 2020).

Naopak introvert je zaměřen spíše na sebe a na svůj vnitřní svět, má bohatou fantazii a představivost. Vnější svět jej naopak až obtěžuje, je uzavřený, nespolečenský, nedůvěřivý. Bývá popisován jako člověk zachovávající si odstup, vyhledávající ve vztazích spíše hloubku, je přemýšlivý, odtažitý, tichý, zahleděný do sebe a orientovaný na hodnoty. Zevnitř

také dobíjí svou energii, často na klidných a tichých místech či v bezpečí domova (Nakonečný, 2009; Čakrt, 2009).

Jung (2020) popisuje introverta jako člověka, který se neorientuje převážně na objekt, ale na subjektivní faktory. Nepokládá toho zaměření za symbol egocentrismu a egoismu. Introvert tak sice vnímá, co se děje kolem něj, ale jeho jednání závisí na tom, jak ono dění rezonuje v jeho nitru.

2.2 Smysly a intuice

Další dimenze pojmů je smysly (S) – intuice (N). „*Tato dimenze typologie se týká toho, čemu věnujeme pozornost, jak bereme věci na vědomí, čeho si všímáme a co je pro nás skutečné*“ (Čakrt, 2010, s. 21).

Obecně bychom mohli v této dimenzi rozlišit jedince, kteří se cítí lépe v kontaktu s tím, co již znají (S), a jedince, kteří jsou přitahováni k tomu, co je nové a jiné (N).

Lidé s preferencí smyslového vnímání jsou praktičtí, berou věci tak, jak jsou, jak působí na jejich smysly (zrak, sluch, hmat, chuť a čich). Tyto lidi popisujeme jako ty, kteří stojí nohama na zemi, v realitě. Chtějí znát fakta a těm věří, neprahnou po novotách, raději spoléhají na to, co je prověřeno a vyzkoušeno časem (Čakrt, 2010; Tieger & Tiegerová, 2018).

Lidé s preferencí intuitivního vnímání naopak nevnímají realitu přímo (to, co působí na jejich smysly), ale jakýmsi šestým smyslem, vnitřním hlasem. Ze všeho nejdříve je tak zajímají nápady, myšlenky, ideje, teorie, hypotézy, koncepce a teprve posléze věnují pozornost faktům. Neradi dělají věci stejně a rutinně, vyžadují spíše nová, neotřelá řešení a nápady. Pokud bychom si představili život jako spoustu zavřených dveří, bude to intuice, která nám řekne, jaké z nich máme otevřít. Poté se toto ale již stává bezpředmětným a tito lidé hledají nové dveře a možnosti s nimi spojené (Jung, 2020; Čakrt, 2010).

Pokud bychom pohlíželi na lidi s převahou intuitivního vnímání jako na ty, kteří přicházejí s novými myšlenkami a nápady, pak tyto ideje uskuteční a dotáhnou do konce až lidé s převahou smyslového vnímání. Také z tohoto příkladu vyplývá ona nenahraditelnost obou dimenzí v různých oblastech (Tieger & Tiegerová, 2018).

2.3 Myšlení a cítění

Třetí dimenze typologie je dvojice myšlení (T) – cítění (F). Tyto dvě naše hodnotící funkce nám ukazují, jak se lidé rozhodují a jak usuzují.

Myšlení je funkce, která se snaží o objektivní posouzení skutečnosti tím, že zpracovává fakta o dané situaci a snaží se je zobecnit. Výsledek by měl být logický, dostatečně analyzovaný a zobecněný. Logika je tady zákonem. Pokud před sebou mají tito lidé volbu, zváží napřed veškeré výhody, nevýhody a potenciální následky (Čakrt, 2010; Tieger & Tiegerová, 2018).

Naproti tomu lidé s převahou cítění mají cit a naladění pro prožívání ostatních a rádi dělají svá rozhodnutí v souladu s nimi. Nemají rádi negativní reakce ostatních a raději ustoupí ze svých přesvědčení, než aby se dostali do konfliktu. Často se neváhají až obětovat a brát starosti ostatních na sebe (Tieger & Tiegerová, 2018). Jung (2020) dává do souvislosti preferenci cítění s ženami, jak vyzníval u svých pacientů. Pozoroval to jak na běžných denních rozhodnutích, tak na těch velkých životních, jako je například manželství.

V této dimenzi můžeme často pozorovat souvislost s volbou povolání, jelikož lidé s převahou cítění často volí povolání pomáhající jiným, zatímco myslící typy přitahuje častěji firemní svět, logika, rozhodování (Tieger & Tiegerová, 2018).

2.4 Usuzování a vnímání

Čtvrtá dimenze osobnostní typologie je usuzování (J) – vnímání (P). Tuto dimenzi Jung ve své práci pouze naznačil a detailně ji propracovali až novodobí typologové jako Singer-Loomis, Myers-Briggs nebo Golden.

Ve smyslu osobnostní typologie se tato dimenze soustředí na vysvětlení toho, jak si lidé chtějí uspořádat svůj vnější svět a zorganizovat si svůj život i životy druhých. Rovina vnímání ukazuje na sklon nechávat věci otevřené a neustále vnímat další informace. Naopak rovina usuzování ukazuje sklon věci uzavírat, rozhodovat se a ukončovat (Čakrt, 2009; Tieger & Tiegerová, 2018).

Zatímco lidé s převahou usuzování cítí napětí, dokud se nerozhodnou oni sami nebo lidé v jejich okolí, lidé s převahou vnímání se cítí pod velkým tlakem, pokud se rozhodnout musí. Často tak rozhodnutí odkládají, zvažují možnosti, a i po rozhodnutí mohou pochybovat o jeho správnosti. Také co se týká pravidel a struktur, se tito lidé liší. Sklon pravidla přijímat a dodržovat mají lidé s převahou usuzování. Naopak lidé s převahou vnímání mají sklon pravidla bojkotovat a považovat je za omezující (Tieger & Tiegerová, 2018).

Pro lidi s preferencí usuzování je charakteristické žít dobře zorganizovaný život a podobně jej organizovat také ostatním ve svém okolí. Lidem s preferencí vnímání jde spíše o spontaneitu, adaptaci, užívání si přítomného okamžiku.

3 OSOBNOSTNÍ TYPY

Celý systém MBTI tvoří čtyři dimenze, ze kterých se skládá náš osobnostní typ. Každá z dimenzí má dva póly a my se blížíme některému z nich. Pokud například v 51 % dáváme přednost extraverci, objeví se v našem typu písmeno E. Je-li tomu naopak, objevilo by se písmeno I. Jakmile zaznamenáme naše preference v jednotlivých dimenzích, zjistíme náš 4písmenný kód – osobnostní typ. Kombinace 4 dimenzí vytváří 16 různých osobnostních typů. Pomocí nich můžeme nahlédnout do toho, jak funguje naše osobnost (Čakrt, 2004; Keirsey & Bates, 2006).

Na následujícím Obrázku 1 vidíme přehled všech 16 osobnostních typů.

ISTJ	ISFJ	INFJ	INTJ
ISTP	ISFP	INFP	INTP
ESTP	ESFP	ENFP	ENTP
ESTJ	ESFJ	ENFJ	ENTJ

Obrázek 1. Standardní zobrazení 16 osobnostních typů (Čakrt, 2004, s. 274).

Jádro naší osobnosti tvoří dvě psychické funkce (jedna z 2. a jedna z 3. dimenze, viz kapitola 2). Ty nám napovídají, jak přijímáme informace, bereme věci na vědomí a jakým způsobem je vyhodnocujeme. Tyto funkce jsou doplněny o to, zda obracíme svou energii do svého nitra – introverzi, nebo do okolního světa – extraverci. Jungovy dimenze poté doplňuje čtvrtá, poslední dimenze, která ukazuje, jak máme tendenci organizovat si život (Čakrt, 2004).

Z každého ze šestnácti osobnostních typů můžeme na první pohled vyčíst:

- **Jak získáváme energii?**

Extraversion (extraverze) x **I**ntraversion (introverze)

- **Čemu věnujeme pozornost, jak získáváme informace?**

Sensing (smysly) x **i**nNuition (intuice)

- **Jak se rozhodujeme, jaký pro nás mají informace význam?**

Thinking (myšlení) x Feeling (cítění)

- **Jak si organizujeme život?**

Judging (usuzování) x Perceiving (vnímání)

(Crkalová & Riethof, 2012)

S jednotlivými typy se pojí také určitý název a jedinečná vlastnost, kterou daný typ má. Popis jednotlivých osobnostních typů, jejich vlastností a silných či slabých stránek najdeme na konci práce, v příloze č. II.

Tabulka 1

Přehled osobnostních typů podle Kersey & Bates (2006)

Typ	Název	Procentuální zastoupení os. typů v populaci	Jedinečná vlastnost
ISTJ	Správce	6 %	Silný a tichý
ISTP	Řemeslník	6 %	Zručnost
ESTP	Konferenciér	13 %	Nepředvídatelnost
ESTJ	Organizátor	13 %	Zodpovědnost
ISFJ	Umělec	6 %	Loajalita
ISFP	Kreativec	5 %	Umění
ESFP	Bavič	13 %	Bodrost
ESFJ	Prodejce	13 %	Harmonizace
INFJ	Tvůrce	1 %	Empatie
INFP	Mnich	1 %	Nedirektivnost
ENFP	Novinář	5 %	Optimismus
ENFJ	Učitel	5 %	Přesvědčivost
INTJ	Vědec	1 %	Nezávislost
INTP	Architekt	1 %	Logické uvažování
ENTP	Vynálezce	5 %	Vynalézavost
ENTJ	Polní maršál	5 %	Vedení

Kromě osobnostních typů ale můžeme z tabulky vyčíst i další důležité informace. Již Richter (1992) uváděl, že rozdělení do všech 16 osobnostních typů je příliš podrobné. Navíc se některé typy vyskytují v populaci méně a mohou být specifikem určité kultury. Je důležité proto sledovat také kombinaci dvou maximálně tří dimenzí pro dosažení optimálních výsledků výzkumu.

Pokud bychom se tedy podívali na Obrázek 1 zjednodušeně, můžeme z něj také vyčíst:

- tzv. kognitivní styly (sloupce tabulky zvýrazněné na Obrázku 2)
- temperamenty (propojení s teorií temperamentů od Keirsey & Bates)
- kvadranty tabulky – ty odrážejí především přístup ke změnám
- dominantní funkce psychiky – tzv. dynamika typu

Crkalová & Riethof (2012)

4 KOGNITIVNÍ STYLY

Kognitivní styl vyhodnocovaný v této práci, je kombinací dvou prostředních písmen osobnostního typu. Je tvořen psychickými funkcemi, které definoval Jung a které nám zajišťují získávání informací (smysly, intuice) a dále jejich zpracování (myšlení, cítění) (Čakrt, 1996). Kognitivní styly v rámci typologie MBTI ukazuje následující Obrázek 2.

I STJ	I SFJ	I NFJ	I NTJ
I STP	I SFP	I NFP	I NTP
E STP	E SFP	E NFP	E NTP
E STJ	E SFJ	E NFJ	E NTJ

Obrázek 2. Kognitivní styly vyplývající z typologie MBTI (Crkalová & Riethof, 2012, s. 157).

Kognitivní styl tedy ukazuje, jak přijímáme informace a jak je následně zpracováváme. Kombinací psychických funkcí vznikají následující kognitivní styly (Čakrt, 1996):

- ST – vnímání a myšlení – systematický kognitivní styl
- SF – vnímání a cítění – procesuální kognitivní styl
- NF – intuice a cítění – heuristický kognitivní styl
- NT – intuice a myšlení – spekulativní kognitivní styl

Jung (2020) dále uvádí, že jedna psychická funkce je vždy primární, dominantní a druhá sekundární, pomocná. Je-li primární funkcí F nebo T, bude sekundární funkcí S nebo N. Nemůže být sekundární funkcí funkce ze stejné dimenze, jelikož jsou to na jedné ose dva protipóly, které se nemohou vzájemně doplňovat (viz kapitola 1.2). Pokud je primární funkcí S nebo N, bude tedy sekundární funkcí F nebo T. Primární a sekundární funkce se navzájem doplňují (Čakrt, 1996).

Kognitivní styl ST (fakta + logika)

Tito lidé mají smysl pro pořádek a řád. Potřebují mít věci pod kontrolou a minimalizovat případné nejistoty. Umí shromažďovat data, fakta, čísla, details, zapamatovat si je, analyzovat je a dále s nimi pracovat. Upřednostňují rychlé a efektivní řešení problémů. S nedůvěrou pohlíží na intuici, kvalitativní a subjektivní názory. Pracují stálým tempem, vytrvale a bez prodlev. Za jejich slabinu může být považováno neosobní jednání, někdy až necitlivost k ostatním lidem a hledání chyb na jejich straně (Čakrt 1996).

Profesně je nejčastěji najdeme v bankovníctví, v informatice, ve výrobě a v aplikované vědě (Crkalová & Riethof, 2012).

Pokud se jedinci s kognitivním stylem ST vyskytnou ve školství, poznáme je podle jejich práce s fakty. Postupují ve výuce systematicky, orientují se na cíl – zvládnutí dané látky. U svých žáků budou dbát na pravidla a harmonogram (Bents & Blank, 2009).

Kognitivní styl SF (fakta + lidé)

Pro tyto jedince jsou důležité mezilidské vztahy. Umí řešit konkrétní hmatatelné problémy a úkoly, efektivně a odhodlaně. Jako silnou stránku bychom u těchto lidí označili umění vyjednávat. Jsou to diplomaté a mediátoři. Navenek působí klidně, jistě, vyrovnaně a soustředěně. Složitou situaci či systém umí okamžitě analyzovat, najít slabá místa a jejich řešení (Čakrt, 1996).

Jejich povolání je nejčastěji ve školství, zdravotnictví, v prodeji a službách (Crkalová & Riethof, 2012). Pokud se rozhodnou pro školství, tak jsou pro ně důležitější mezilidské vztahy než učební látka. Ve výuce zapojují žáky, jsou empatičtí, záleží jim na blahu jiných a harmonii a spolupráci ve skupině (Bents & Blank, 2009).

Kognitivní styl NF (možnosti + lidé)

Tito jedinci mají charisma. Pokud se o něčem mají rozhodnout, vždy zohlední zájmy a potřeby ostatních. Mají dobře rozvinuté komunikační schopnosti. Intuice v jejich kognitivních stylu vede k tomu, že nelpí na osvědčených postupech, ale nebojí se novátorství a vybočení ze zajetých kolejí. Umí motivovat ostatní, ale sami potřebují být oceněni. Jsou velmi společenští, dobrodružní, až se sklonem k mírnému riziku (Čakrt, 1996).

Profesně vyhledávají nejčastěji školství, psychologii, poradenství a umění (Crkalová & Riethof, 2012). Jako učitelé umí řešit nově vzniklé situace, přizpůsobit se jim, jsou

spontánní. Ve výuce je pro ně důležitá kreativita, kterou rozvíjí ve svých žácích. Typický je hloubavý styl učení, harmonie s ostatními a flexibilita (Bents & Blank, 2009).

Kognitivní styl NT (možnosti + logika)

V tomto kognitivním stylu najdeme tvůrce pokroku a nových myšlenek. Oproti předchozímu kognitivnímu stylu tito lidé intuici používají neosobně, což jim umožňuje objektivně analyzovat situaci. Výzvou je pro ně řešení problémů – svých i jiných, není to pro ně obtíž. Slabou stránkou může být problém dávat i přijímat pochvaly a ocenění. Nemají rádi nadbytečnosti, hlavně ty formální (Čakrt 1996).

Z profesí je najdeme často ve výzkumu, managementu, v oblasti práva a přírodních věd (Crkalová & Riethof, 2012).

Pokud se vyskytují ve školství, bude to spíše u stránky idejí, koncepcí a teorií. Učební styl, kterému dávají přednost, je založený na porozumění a analytickém myšlení (Bents & Blank, 2009).

5 LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Lesní mateřské školy (LMŠ) či školy blízké přírodě bývají definovány jako program pro děti 3–6(7) let probíhající venku za každého počasí, s omezeným nebo žádným vnitřním vybavením (Jančaříková, 2010; Larimore, 2016). V reálném fungování těchto mateřských škol existuje více podob, ale všechny spojuje důraz na pobyt v přírodě, hraní si s přírodním materiálem a rozvoj sociálních vztahů mezi dětmi. Zázemím je jim často jurta, srub, maringotka či malá dřevostavba (Jančaříková, 2010; Larimore, 2016).

LMŠ mohou vznikat jako samostatné lesní mateřské školy nebo integrované lesní mateřské školy. V případě integrované LMŠ jde buď o lesní třídu běžné mateřské školy nebo samostatnou lesní MŠ se zázemím v běžné MŠ (Vošáhlíková, 2010). Velmi rozšířené jsou také lesní kluby, které fungují po vzoru LMŠ, ale jsou vedeny jako občanská sdružení.

Skupiny dětí, které navštěvují LMŠ, jsou obvykle heterogenní, o počtu 12–22 dětí. O děti pečují 2 učitelky, z toho alespoň jedna se zákonem předepsaným vzděláním (Vošáhlíková, 2010). Vzdělávání v LMŠ probíhá podle RVP PV a je kontrolována Českou školní inspekcí (ČŠI). Jejich školní vzdělávací programy často odrážejí cykly přírody, roční období či živly (Vošáhlíková, 2010).

Pokud bychom chtěli vymezit základní znaky LMŠ, patřilo by mezi ně: celostní učení, rozvíjení hrubé a jemné motoriky prostřednictvím pohybu v přírodě a činností s ním spojených, volná hra, podpora fantazie a představivosti u dětí, vytváření povědomí o sounáležitosti s přírodou, poznávání rostlin a zvířat v jejich vlastním životním prostředí, neomezenost prostorem, časem a počasím (Michek et al., 2014; Vošáhlíková 2010).

5.1 Historie lesních mateřských škol

První zmínka o založení lesní mateřské školy pochází z Dánska, z 50. let minulého století. Je spojená se jménem Ella Flatau a vznikla z nedostatku míst v klasických mateřských školách a potřebě návratu žen do práce. „*Na základě zkušeností této iniciativy vznikla v roce 1954 občanská iniciativa sdružující příznivce této myšlenky a byla založena historicky první lesní mateřská škola*“ (Michek, Nováková & Menclová, 2014).

Jak dále uvádí Michek et al. (2014), v Německu vznikla na základě zkušeností z Dánska první oficiálně uznaná lesní mateřská škola v roce 1993. Zakladatelkami byly Kerstin Jebsen a Petra Jäger. V současnosti pak nalezneme na území Německa kolem 1500 těchto zařízení.

Ve Spojených státech vznikla první přírodní mateřská škola v Connecticutu roku 1967, druhá o devět let později v Massachusetts (Larimore, 2016). Největší boom v zakládání lesních mateřských škol a škol blízkých přírodě nastal od roku 2000, kdy také stoupl zájem o vzdělávání a vzdělávací přístupy v této oblasti ze stran pedagogů i veřejnosti.

V českém prostředí poukazovali na blahodárný vliv pobytu dětí ve venkovním prostředí mnozí pedagogové, počínaje J. A. Komenským. Zmiňovali především zdravotní výhody pobytu venku. Výuku ve venkovním prostředí, založenou na principech zážitkové pedagogiky, propagoval také učitel a archeolog Eduard Štorch. Ten svou myšlenku také realizoval a založil r. 1926 Dětskou farmu. Žáci trávili čas venku, obklopeni přírodou, za nepříznivého počasí měli k dispozici verandu. Na farmě děti pěstovaly květiny, hospodařily na políčkách, chovaly drobná zvířata. Ačkoliv byla Dětská farma velmi oblíbená a uznávaná, kvůli nedostatku peněz ji musel Štorch v roce 1930 zavřít (Rýdl, 2004; Jančaříková, 2010).

Na předškolní děti a jejich pobyt a učení se venku, se později zaměřila Emilie Strejčková. Ta založila v roce 2004 ekologicky orientovanou dvoutřídní MŠ v Toulcově dvoře. V roce 2010 se přidala třída třetí, venkovní, která fungovala na principech lesní mateřské školy. Ve stejném roce pak byla založena Asociace lesních mateřských škol (ALMŠ).

5.2 Osobnost učitele MŠ a LMŠ

Mateřské školy a zejména lesní mateřské školy tvoří z hlediska české školské soustavy její nejmladší část. Knihy a studie z dřívějších dob se zaměřují spíše na učitele základních a středních škol. Zatímco cíle předškolního vzdělávání, kompetence, činnosti učitele mateřské školy a jeho vzdělání, nám vymezuje Rámcový program pro předškolní vzdělávání (RVP PV), osobnost učitele jako takovou nikoli (Burkovičová, 2014).

Přesto je osobnost učitele a jeho působení na děti stěžejní. Průcha (2015) uvádí, že pedagogická teorie si byla vědoma, jak důležitá je osobnost učitele již na počátku 19. století. Již tehdy se mluvilo o motivaci a talentu k povolání a kognitivní vybavenosti učitelů.

Obecně bychom mohli uvést jako požadavky na osobnost učitele mateřské školy následující: pozitivní postoj k životu, láska k dětem, schopnost motivovat a kultivovaně komunikovat, být empatický, starostlivý, trpělivý, laskavý, tolerantní, nápaditý, tvořivý, být příkladem v dodržování pravidel, umění se ovládat, rozhodovat se, mít ujasněné hodnoty a postoje (Vašutová 2004). V tomto všem se promítají jak odborné, tak osobnostní kvality učitele.

Jak bylo ovšem uvedeno výše, práce v LMŠ je v mnohém specifická. Také nároky na učitele a jeho osobnost se budou lišit od učitele běžné MŠ. Učitel v LMŠ má roli průvodce a často je tak tato pozice také nazývána. A jaké nároky na učitele zde jsou stěžejní?

Jistě stojí za to zmínit v první řadě individuální přístup k dítěti, umožněný zejména menším počtem dětí ve skupině. Dále je často uváděn respektující přístup k dítěti a schopnost prožitkového (zážitkového) učení (Vošahlíková, 2010; RVP PV, 2018).

Mezi další faktory osobnosti učitele v LMŠ patří také dobrá fyzická kondice a psychická odolnost a připravenost trávit s dětmi čas venku. Jedině tak může učitel vytvořit komplexní výchovně vzdělávací příležitosti pro děti v prostředí lesa a jeho okolí (Vošahlíková, 2010). Mezi další předpoklady bude patřit také kladný vztah k přírodě, schopnost orientovat se v druzích rostlin, reagovat na neočekávané situace, například znát první pomoc, reagovat, když se dítě ztratí... (Jančaříková, 2010). V neposlední řadě je potřeba zmínit ještě znalost bezpečného pohybu v přírodě, umění odhadnout potenciálně nebezpečné a život ohrožující situace, například rychlé proměny počasí.

LMŠ tedy vycházejí z osobnostního pojetí výchovy, ve kterém se od dospělého vyžaduje trpělivost, naslouchání dítěti, přijímat jej a respektovat jeho individualitu, zároveň ale umět nastavovat hranice a umožnit dítěti podílet se na jejich utváření (Kolláriková & Pupala, 2010). S tímto tvrzením souzní většina LMŠ, jak lze vidět z internetových stránek, na kterých uvádí své hodnoty a přístupy ke vzdělávání dětí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Praktická část této práce se zabývá osobnostní typologií u učitelek v lesních mateřských školách. Výzkumné šetření probíhalo online formou pomocí dotazníku MBTI. Podrobněji bude průběh průzkumu popsán v dalších částech.

V závěru této práce je uvedeno srovnání výsledků výzkumu se zastoupením jednotlivých osobnostních typů v populaci. Dále pak s výzkumem osobnostních typů a z nich vyplývajících kognitivních stylů u učitelů v mateřských školách v Hong Kongu.

6.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem této práce je identifikovat převládající osobnostní typy u učitelek v lesních mateřských školách na základě dostupného vzorku.

Z hlavního cíle poté vycházejí **dílčí cíle**, ve kterých bude zjištěno procentuální zastoupení jednotlivých dimenzí a kognitivních stylů.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou převládající osobnostní typy u učitelek v lesních mateřských školách?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké je zastoupení jednotlivých dimenzí u učitelek v lesních mateřských školách?
2. Jaké je zastoupení kognitivních stylů u učitelek v lesních mateřských školách?

6.2 Informace o respondentech výzkumného šetření

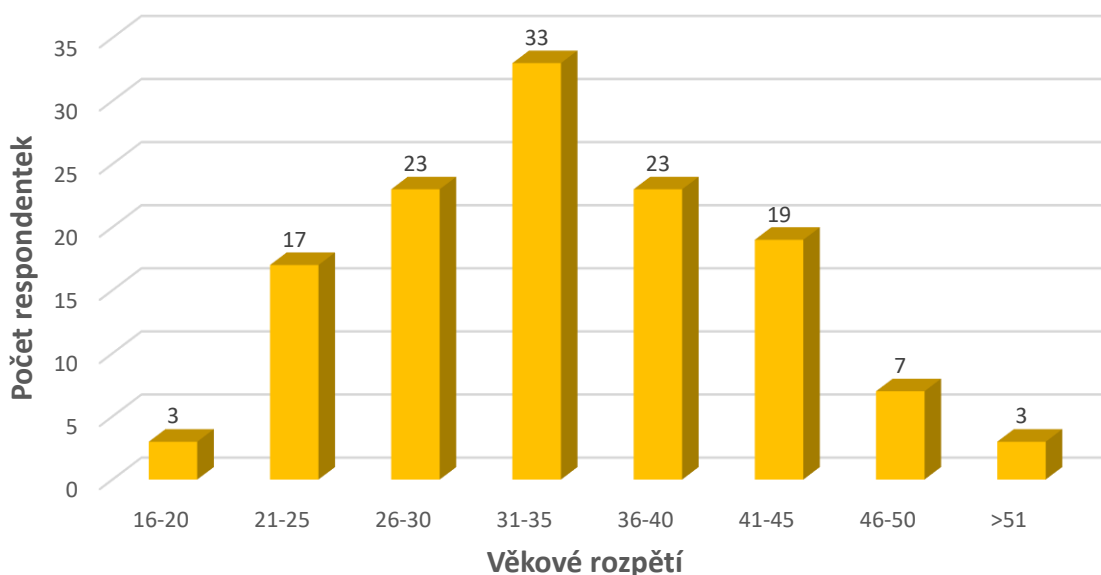
Nejprve si přiblížme informace obecnějšího charakteru o respondentkách dotazníkového šetření.

Výzkum této práce probíhal u učitelek v lesních mateřských školách. Asociace lesních mateřských škol sdružuje přibližně 120 LMŠ a lesních klubů. Kontakty na lesní mateřské školy jsem získala z ALMŠ a rozeslala v rámci České republiky. Součástí dotazníku byly také otázky týkající se respondentek, a to jejich věku a let praxe v LMŠ.

Dotazník byl odeslán do 62 LMŠ, z nichž každá má více než dva pedagogy. Celkově je v grafech zachyceno 128 přijatých odpovědí.

Jak můžeme vidět v následujícím Obrázku 3, věk respondentek byl různorodý. Respondentky napsaly vždy konkrétní věk, který byl pro potřebu přehlednosti grafu

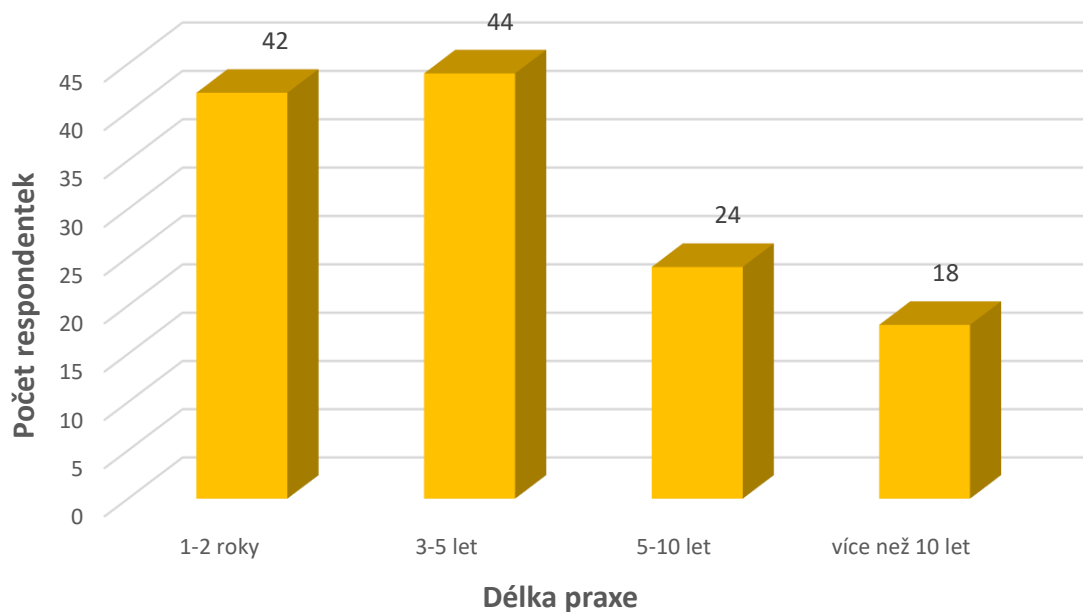
seskupen do pětiletých kategorií. Největší věkové zastoupení bylo ve věkové skupině 31–35 let a to 33 respondentek. Skupiny 36–40 let a 26–30 let byly vyrovnané, obě dosáhly 23 respondentek. Ve věkové skupině 41–45 let bylo zastoupení 19 respondentkami a ve skupině 21–25 let 17 respondentek. Zbývající skupiny jsou reprezentovány počtem respondentek menším než 10.

Obrázek 3. Věk respondentek.

Další zjišťovanou informací byla délka praxe respondentek v LMŠ. Na Obrázku 4 vidíme, že skupiny učitelek s praxí 1–2 roky a 3–5 let jsou velmi vyrovnané. 33 % respondentek, konkrétně 42, pracuje v lesní MŠ 1–2 roky. Nejzastoupenější skupinou je ta s praxí 3–5 let, a to 34 % (44 respondentek). Tedy 2/3 respondentek nepůsobí v LMŠ déle než pět let. To může být dáno buď boomem zakládání LMŠ v posledních letech či větší fluktuací při náročné a finančně méně ohodnocené práci.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že v lesních mateřských školách najdeme jak učitelky začínající, tak také učitelky zkušené, které jsou ve své profesi stabilizované (Průcha, 2017).

Obrázek 4. Délka praxe respondentek.

6.3 Metoda dotazníkového šetření

Pro sběr dat této práce byl použit psychologický dotazník. Vycházela jsem z již ověřeného osobnostního dotazníku MBTI, který čítá 56 otázek a s jehož pomocí se zkoumají osobnostní typy ve spoustě odvětvích.

Výzkum jsem realizovala dotazníkovým šetřením online formou, převedla jsem tedy otázky dotazníku MBTI do elektronické podoby. K tomuto účelu jsem využila aplikaci pro tvorbu online dotazníků Google Formulář. Tento internetový nástroj slouží k pohodlnému sběru dat ze strany výzkumníka, ale také maximálního pohodlí ze strany respondentů. Lesní mateřské školy jsou situovány po celé České republice, často na méně přístupných místech, proto tato online podoba byla pro mě ideální.

Všechny otázky MBTI dotazníku byly zachovány, pouze převedeny do elektronické podoby. Respondenti rozdělovali vždy 5 bodů mezi dvě protikladná tvrzení.

6.4 Sběr dat

Sběr výzkumných dat probíhal ve dvou etapách. V první etapě, která proběhla v září 2020 – listopadu 2020 jsem dotazníky rozeslala, ale odezva na mou výzvu byla nižší, pouze 30 % výsledného počtu dotazníků. Druhá etapa probíhala od února 2021 do března 2021, kdy přibylo zbylých 70 % z celkového množství 128 dotazníků. Respondentky byly osloveny emailem (viz. výzkumná metoda).

Konkrétní počet oslovených LMS byl 62. Často dle jejich internetových stránek nebylo zřejmé, jak jsou školy velké, či kolik mají zaměstnanců. Podle lesních mateřských škol, které jsem měla možnost navštívit či se seznámit s jejími zaměstnanci, má každá tato mateřská škola alespoň dvě učitelky/průvodkyně.

6.5 Analýza nasbíraných dat

Respondentky odpovídaly na jednotlivé otázky rozdělením vždy 5 bodů mezi dvě tvrzení. Program Google Formulář je napojitelný na program Microsoft Excel, který získaná data následně zpracoval do podoby uvedených grafů.

Při vyhodnocování dat se u devíti případů vyskytla na jednom z míst čtyřpísmenného osobnostního typu nerozhodnost čili písmeno X. To ukazuje nevyhraněnost respondentky v dané dimenzi. Tabulka 2 zachycuje názorně práci s těmito nevyhraněnými typy. V prvním sloupci vidíme vždy pozici X, ve druhém a třetím typu, ke kterým je možno nevyhraněný kód zařadit. Tyto případy jsem pro potřeby grafů rozdělila půlkou váhy oběma případným variantám.

Tabulka 2

Práce s písmenem X ve výsledcích výzkumu

Nevyhraněné	Možnost 1	Možnost 2
XNFJ	ENFJ	INFJ
IXFJ	ISFJ	INFJ
ISXJ	ISTJ	ISFJ
ENFX	ENFJ	ENFP
INFX	INFJ	INFP
EXTP	ESTP	ENTP
XNFP	INFP	ENFP
EXFJ	ESFJ	ENFJ
IXFJ	ISFJ	INFJ

6.6 Výsledky výzkumného šetření

Výsledky výzkumného šetření jsou rozděleny do několika kategorií, konkrétním výsledkem je vždy tabulka či graf s popisem zjištěných informací.

- Prvním vyhodnocovaným prvkem byl výskyt jednotlivých dimenzí.
- Druhým prvkem bylo zastoupení jednotlivých kognitivních stylů.
- Třetím prvkem byl konkrétní výskyt jednotlivých osobnostních typů.

6.6.1 Výskyt jednotlivých dimenzí

Prvním zkoumaným prvkem, jak je uvedeno výše, byl výskyt jednotlivých dimenzí u respondentek šetření. Tabulka 3 a následující graf (Obrázek 5) ukazuje zastoupení jednotlivých dimenzí. Jde o tyto 4 dimenze:

- introverze a extraverte (oranžová barva),
- smysly a intuice (žlutá barva),
- myšlení a cítění (modrá barva),
- usuzování a vnímání (zelená barva).

Tabulka 3

Výskyt jednotlivých dimenzí typologie MBTI ve výzkumném šetření

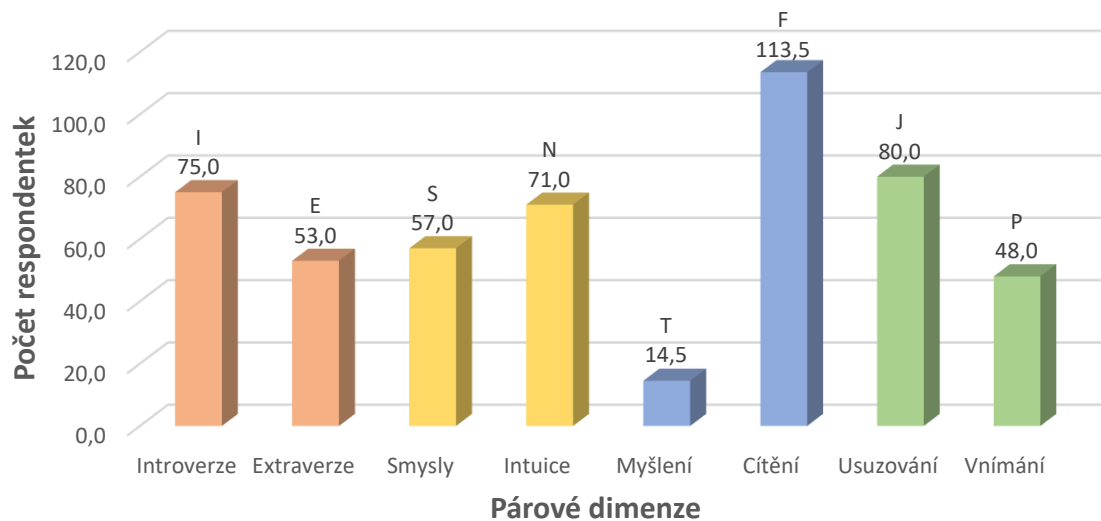
	I	E	S	N	T	F	J	P
Vyhraněné	74	52	55	69	14	113	79	47
Nevyhraněné ^a	2		4		1		2	
Celkem ^b	75,0	53,0	57,0	71,0	14,5	113,5	80,0	48,0

^a počet nerozhodných výsledků v rámci dané párové dimenze

^b přičtení poloviny nevyhraněných výsledků v dané párové dimenzi

V oblasti dimenzí se vyskytlo 9 nevyhraněných případů. Konkrétně to byly 2 s pozicí X v dimenzi E a I, 4 s pozicí X v dimenzi S a N, 1 s pozicí X v dimenzi T a F a zbývající 2 s pozicí X v dimenzi J a P. Tyto případy jsem rozdělila vždy vahou půl bodu k oběma pólům

dimenze. Například dotazník, ve kterém vyšel nevyhraněný typ XNFJ jsem rozdělila půl bodem mezi ENFJ a půl bodem mezi INFJ.

Obrázek 5. Jednotlivé dimenze osobnostní typologie MBTI.

Pokud se podíváme na první dimenzi, kterou je introverze a extraverze, uvidíme, že převážila introverze, a to s 59 %, tedy u 75 dotázaných učitelek. Extraverze byla zastoupena u 41 % respondentek, konkrétně u 53. Zajímavé je, že dle výzkumů, které uvádí Keirsey & Bates (2006) je v populaci extraverze zastoupena u 75 % populace a introverze u 25 % populace.

V dimenzi smysly a intuice převládla ve výsledcích s 55 % intuice. Smyslové vnímání doplňuje zbytek čili 45 %. Vzhledem k proběhnutým výzkumům, kdy se v populaci nachází převaha smyslového vnímání (celých 75 % populace) je výsledek u této dimenze výrazný a velmi zajímavý (Keirsey & Bates, 2006). Může nám ukazovat preferenci a potřebu v dané profesi, kdy je potřeba vnímat naladění dětí a jejich potřeby a intuitivně na ně reagovat.

Ve třetí dimenzi převážilo s velkým rozdílem cítění, které získalo celých 89 %. Tento výsledek může být specifikem a potřebou dané profese, jelikož dle Čakrta (2004) a Kersey & Bates (2006) se tyto dvě dimenze vyskytují v populaci rovnoměrně, a to jak u žen, tak i mužů. Jak je uvedeno v kapitole 2.3 lidé s převahou cítění často volí profese, kde mohou pomáhat ostatním. Také mají cit pro naladění se na prožívání ostatních, což je při práci s dětmi velmi důležité.

V dimenzi usuzování a vnímání převážilo usuzování, a to s 62 %. Dle výzkumů uvedených výše je tato dimenze v populaci zastoupena stejně jako předchozí vyrovnaně u žen i u mužů.

6.6.2 Kognitivní styly

Druhým zkoumaným prvkem byly kognitivní styly respondentek. Jak uvádí následující Tabulka 4 a z ní vycházející graf (Obrázek 6), výsledky zde jsou jednoznačné. Dva kognitivní styly jsou výrazně převažující. Jedná se o kognitivní styl NF – nazývaný také heuristický a SF – procesuální.

Také zde jsem nerozhodné dotazníky, ve kterých vyšlo na místě rozhodujícím o kognitivním stylu X, rozdělila rovným dílem mezi ty, které přicházely v úvahu. Pro názornost uvádím následující příklad. Při výsledku dotazníku ve formě: IXFJ, jsem půl bodu přiřadila stylu SF a půl bodu stylu NF. V Tabulce 4 jsou tyto nerozhodné dotazníky uvedeny jako nevyhraněné.

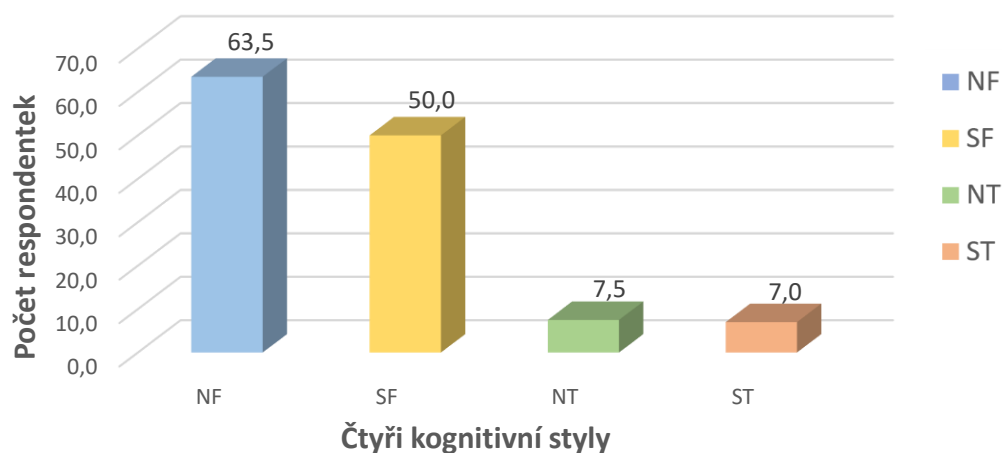
Ve výzkumném šetření se objevil nejvíce zastoupený kognitivní styl NF, a to u téměř 50 % případů (63,5 ze 128). Jako druhý se umístil kognitivní styl SF se 39 % učitelek. Téměř stejně zastoupenými styly byly NT a ST (podrobněji viz Tabulka 4).

Tabulka 4

Zastoupení kognitivních stylů ve výzkumném šetření

	NF	SF	NT	ST
	Heuristický	Procesuální	Spekulativní	Systematický
Vyhraněné	62	48	7	6
Nevyhraněné ^a	1,5	2	0,5	1
Celkem	63,5	50,0	7,5	7,0
Celkem [%]	50	39	6	5

^a výsledky zasahující do dvou kognitivních stylů

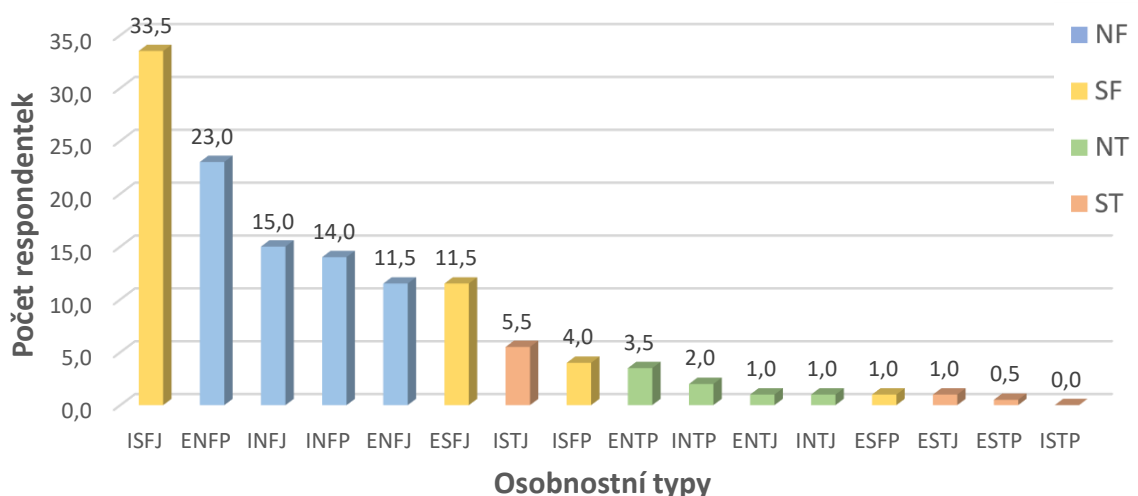
Obrázek 6. Kognitivní styly vyplývající z typologie MBTI.

6.6.3 Osobnostní typy

Hlavním zkoumaným prvkem výzkumného šetření byly osobnostní typy u respondentek. Jak je uvedeno v teoretické části (kapitola 3), osobnostních typů je 16. Mezi respondentkami se vyskytlo celkem 15 z nich. Zastoupení jednotlivých typů a přepočtení nevyhraněných je uvedeno v Tabulce 5. Obrázek 7 přehledně zobrazuje nejen os. typy seřazené podle četnosti, ale také jejich příslušnost ke kognitivním stylům (barevně rozlišené).

Opět jsou nevyhraněné typy, u kterých se objevilo na jednom z míst čtyřpísmenného kódu písmeno X, rozděleny půlkou váhy k typům, které přicházely v úvahu. Pro příklad: u nevyhraněného výsledku INFX jsem půl bodu započítala typu INFJ a půl bodu typu INFP.

Jediný typ, který se u žádné z respondentek nevyskytl, byl ISTP.

Obrázek 7. Číselné zastoupení jednotlivých typů ve výzkumném šetření.

Tabulka 5

Přehled osobnostních typů u respondentek

Os. typ	Vyhraněné	Nevyhraněné ^a	Celkem
ISFJ	32	1,5	33,5
ENFP	22	1	23,0
INFJ	13	2	15,0
INFP	13	1	14,0
ENFJ	10	1,5	11,5
ESFJ	11	0,5	11,5
ISTJ	5	0,5	5,5
ISFP	4	0	4,0
ENTP	3	0,5	3,5
INTP	2	0	2,0
ENTJ	1	0	1,0
INTJ	1	0	1,0
ESFP	1	0	1,0
ESTJ	1	0	1,0
ESTP	0	0,5	0,5
ISTP	0	0	0,0

^a nerozhodné výsledky spadající do dvou os. typů poloviční vahou

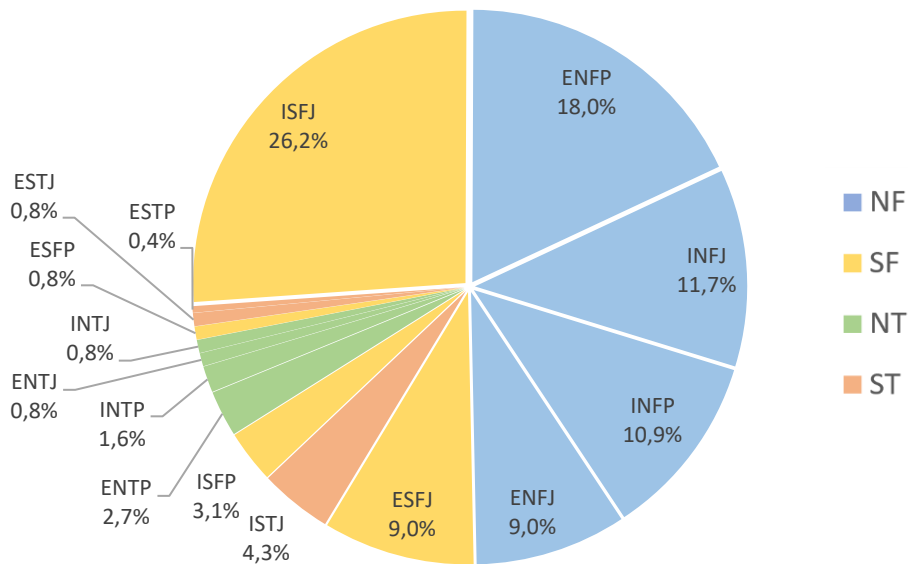
Jak vidíme z výsledků, je nejvíce zastoupený osobnostní typ ISFJ, který se objevil u 33,5 případů (33 respondentek plus půl bodu za jeden nevyhraněný dotazník).

Druhým nejvíce zastoupeným os. typem je ENFP s výsledným součtem 23.

Součtem 15 je zastoupený typ INFJ a jen o bod méně, tedy 14, získal typ INFP. Stejným dílem se pak objevují dva další typy: ENFJ a ESFJ, které se objevily u 11,5 případů (půl bod je započítán za nevyhraněný výsledek).

Pokud bychom zastoupení jednotlivých typů u výzkumného vzorku chtěli vidět přehledně pomocí procent, ukazuje nám to následující Obrázek 8. Zde je velmi názorně vidět, že se kognitivní styl NF vyskytuje u přibližně poloviny respondentek.

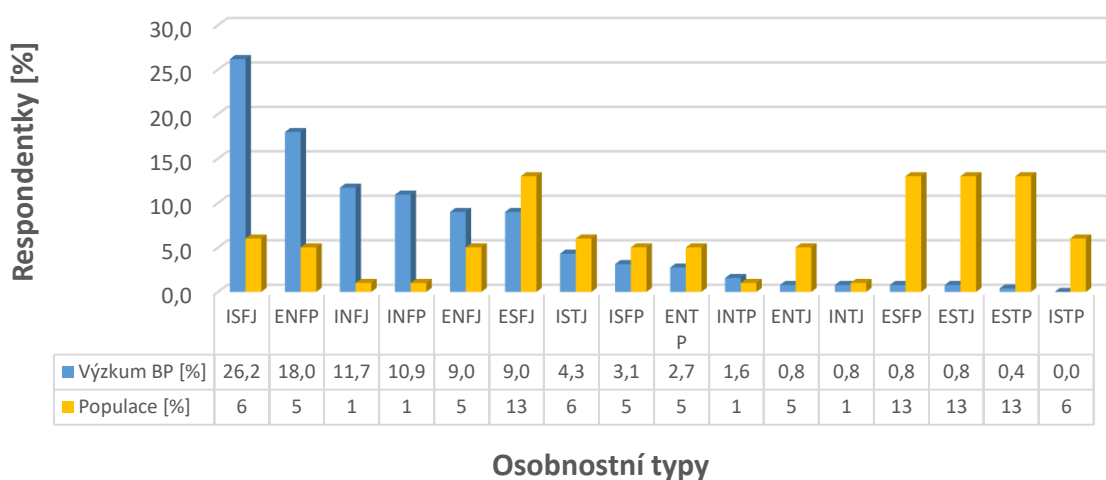
Podrobný popis jednotlivých osobnostních typů je uveden v příloze č. II.

Obrázek 8. Procentuální zastoupení jednotlivých os. typů a kognitivních stylů (barvy výšečí) ve výzkumném šetření.

6.7 Srovnání s jinými výzkumy

6.7.1 Srovnání s běžnou populací

Obrázek 9. Srovnání výzkumného šetření se zastoupením osobnostních typů v populaci.

První srovnání je provedeno s výskytem jednotlivých os. typů v běžné populaci podle Kersey & Bates (2006).

Jak vyplývá ze srovnání na Obrázku 9, učitelky z LMŠ svým rozložením os. typů neodpovídají běžné populaci. Například prvních 5 osobnostních typů učitelek z LMŠ tvoří v součtu skoro 76 % všech respondentek. Stejných 5 os. typů zahrnuje v běžné populaci jen 18 % lidí.

Na chvostu grafu je rozdíl také velmi patrný. Posledních 5 os. typů učitelek v LMŠ zahrnuje jen 2,7 % respondentek, kdežto v běžné populaci je to 46 % lidí.

6.7.2 Srovnání s výzkumem v Hong Kongu

Pokud bychom chtěli porovnat kognitivní styly učitelů/učitelek mateřských škol, nabízí se nám výzkum, který proběhl v Hong Kongu. Wong & Li-fang (2013) zkoumali pomocí MBTI dimenze, osobnostní typy a z nich vyplývající kognitivní styly učitelů v mateřských školách. V Tabulce 6 je patrné porovnání kognitivních stylů výzkumů, v grafu pak jejich názorné porovnání (Obrázek 10).

Tabulka 6

Srovnání s výzkumným šetřením v Hong Kongu

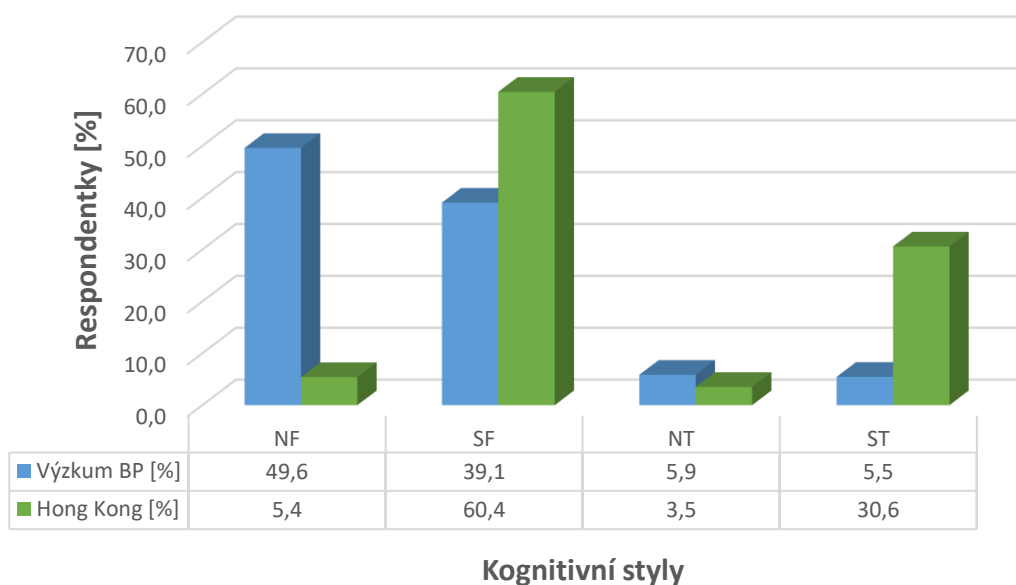
	NF	SF	NT	ST
	Heuristický	Procesuální	Spekulativní	Systematický
Respondentky BP	63,5	50,0	7,5	7,0
Respondentky BP [%]	50	39	6	5
Hong Kong ^a	20,0	223,0	13,0	113,0
Hong Kong [%]	5	60	4	31

^a počet respondentů výzkumného šetření v Hong Kongu

Nejvíce zastoupenými kognitivními styly u učitelů v mateřských školách v Hong Kongu byly podle výsledků výzkumu styl SF s 60% zastoupením a styl ST s 31% zastoupením. Naopak styly NF a NT byly v součtu zastoupeny jen 9 %.

Jak uvádějí Wong & Li-fang (2013), výsledky jejich šetření odpovídají nejčastějšímu typu osobnosti nalezenému mezi učiteli mateřských škol v USA (Macdaid, McCaulley & Kainz in Wong & Li-fang, 2013). Uvádějí také, že učitelé MŠ v Hong Kongu by se dali charakterizovat jako lidé, kteří chtějí pracovat ve strukturovaném pracovním prostředí, s jistotami a jasnými pokyny od ředitelů. Mají tendenci být méně inovativní a řídit se smysly. Podle výzkumu Saracho & Spodek (2003) vnímají učitelé v Japonsku a Hong kongu svá předškolní zařízení jako podporující skupinu a skupinovou soudržnost, narozdíl od západních MŠ, které vnímají jako příliš individualizované.

Pokud bychom tyto výsledky porovnali s výsledky výzkumu této práce, vidíme, že učitelky v LMŠ mají naopak v největším procentuálním zastoupení styl NF – intuici ve spojení s citěním. Spíše než tradiční postupy tedy preferují novátorské přístupy. Kognitivní styl NF je charakteristický také tím, že povolání, které tito lidé vykonávají, je musí naplňovat a dávat jim smysl. Pokud dělají něco prospěšného, zejména pro společnost a prostředí, ve kterém žijí, jsou spokojeni. Také preferují prostředí s minimem stresu a pocitem sounáležitosti s někým či s něčím. Dle teoretické části a prostudované literatury tyto uvedené charakteristiky korespondují s osobností učitele LMŠ.

Obrázek 10. Srovnání s výzkumem z Hong Kongu.

7 SHRNUÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V posledních letech se mnoho autorů a výzkumů zabývalo tím, jaký by měl učitel být zejména po odborné stránce, jeho kompetencemi, profesní připraveností, jeho dovednostmi a schopnostmi. Nesmíme ale zapomínat také na to, že učitel je především člověk s určitou osobností, kterou neustále působí na děti. Po této osobnostní stránce si může mnohé uvědomovat, rozvíjet se a zdokonalovat se.

Jak již bylo řečeno, typologie použitá v této práci není jediná, ale dobře se hodí na uvědomění si svých silných a slabých stránek, nehodnotícím způsobem. Každý z 16 os. typů této typologie je něčím jedinečný a má předpoklady k něčemu jinému. Samozřejmě jsou typy, které se více hodí na učitelkou profesi, ale je potřeba si uvědomit, že také každá učitelská profese může potřebovat něco jiného, v závislosti na tom, v jakém prostředí se nachází.

Zde můžeme pozorovat, jestli učitelka v lesní mateřské škole potřebuje z hlediska osobnostní typologie spíše vlastnosti typické pro učitelkou profesi nebo jiné, zaměřené na nezvyklé prostředí a náročnost, ve které se nachází. Z hlediska zjištěných dat vyplývá, že většina respondentek patří do skupiny osobnostních typů, která se ve školství vyskytuje a pro kterou je toto povolání vhodné. Jsou zde ale zastoupeny také typy, které by se podle typologie hodily spíše pro jinou profesi, což může být dáno právě nezvyklostí práce v prostředí lesa s minimálním zázemím a nutností dbát na bezpečnost dětí také mimo třídu.

K samotnému dotazníku byly připojeny dvě otázky, a to na věk respondentek a počet let praxe v prostředí lesních mateřských škol. Zajímavé je zjištění, že delší praxe v LMS neznamená také vyšší věk učitelek, ale naopak často učitelky po čtyřicátém roku mají délku praxe menší. Toto se dá vysvětlit tím, že často učitelky, které již nějakou dobu pracovaly ve školství či jiné profesi, chtějí vyzkoušet něco jiného či v tomto najdou své poslání a smysl až později. Otázka věku a praxe učitelek byly v rámci výsledků seskupeny do víceletých kategorií, a to z důvodu nejvhodnější přehlednosti výsledků v grafech.

Jak vyplývá z výsledků výzkumu, je pro učitelky v LMS nejčastějším osobnostním typem typ ISFJ a ENFP. Z kognitivních stylů, které nám ukazují, jak bereme věci na vědomí a jak s nimi následně pracujeme, se ve školství (viz kapitola 4) a také v tomto výzkumu vyskytují nejčastěji styly NF a SF. Nesmíme ale zapomenout, že oba tyto ukazatele nám přibližují informace o tom, jaké jsou naše osobní předpoklady, ale ukazují nám také, jací mohou být ostatní, nejen kolegové, ale také děti. S pomocí typologie si můžeme uvědomovat, jak se

naladit na děti jiného typu či kognitivního stylu a dále s nimi pracovat. V neposlední řadě je potřeba říci, že jakákoliv typologie je prospěšná zejména tehdy, pokud se s ní dále pracuje na seberozvoji nejen osobním, ale také profesním.

Doporučením pro praxi z této práce je možnost využívání osobnostní typologie ve školství, k poznávání sebe sama, svých silných a slabých stránek. Také jako nástroj poznávání ostatních a tím pádem zlepšení komunikace v učitelských týmech navzájem, což vnímám jako prospěšné a obohacující pro všechny. Pokud si uvědomíme například, jaký styl komunikace potřebujeme my a jaký ostatní kolem nás, můžeme předcházet nedorozuměním a konfliktům.

ZÁVĚR

V teoretické části této práce byl nastíněn termín osobnost, typologie osobnosti, obzvláště pak typologie spjatá s prací Carla Gustava Junga a jeho zkoumáním psychických funkcí. Detailněji pak byla popsána typologie vytvořená Isabel Myers a Katharine Cook Briggs, které na Jungovy myšlenky navázaly. Tento indikátor osobnostních typů MBTI je v současnosti jedním z nejrozšířenějších a je používán například v personalistice, pedagogice a výzkumu. Je to také možnost, jak poznat více sebe sama a nahlédnout do lidí kolem sebe. S jeho pomocí můžeme porozumět svým pocitům, svému jednání, rozhodování se, svým silným a slabým stránkám. Mezi jeho hlavní přednosti patří zejména to, že výsledky nehodnotí, ale jen popisuje. Všechny os. typy považuje za důležité a navzájem se doplňující.

Výzkumná část byla zaměřena na učitelky v lesních mateřských školách. Cílem bylo zjistit, jestli zde pracují učitelky stejného/podobného osobnostního typu a kognitivních stylů, nebo různých typů a stylů, vzájemně se doplňujících. Použitou výzkumnou metodou byl psychologický dotazník MBTI.

Sběr dat, který probíhal od podzimu 2020 do jara 2021, zpracovával odpovědi 128 respondentek. Tyto údaje byly následně vyhodnoceny. Zkoumanými a vyhodnocovanými prvky byly osobnostní typy učitelek v LMŠ, jednotlivé dimenze (extraverze – introverze, smysly – intuice, myšlení – cítění, usuzování – vnímání) a kognitivní styly.

Ze shrnutí celé práce vyplývá, že převažující kognitivní styly a osobnostní typy, které se vyskytují mezi učitelkami v LMŠ, jsou kognitivní styly a typy vyskytující se obecně ve školství, konkrétně také v mateřských školách.

Mezi dílčí cíle výzkumu patřilo zjištění převahy v jednotlivých dimenzích. Výsledky nám ukazují, že v dimenzi extraverze – introverze převažuje u těchto učitelek introverze, a to u 59 % respondentek. V dimenzi smysly – intuice převážila s 55 % intuice. V dimenzi cítění – myšlení mělo velkou převahu, a to 89 % cítění. V poslední dimenzi usuzování – vnímání převážilo usuzování se 62 %.

Druhým zjišťovaným prvkem byly kognitivní styly učitelek v lesních mateřských školách. Ze 4 kognitivních stylů, které nám z typologie MBTI vyplývají, byly výrazně zastoupeny 2 z nich. Kognitivní styl nám ukazuje, čemu lidé dávají přednost při přijímání informací a jejich zpracování. Jde také o učební a komunikační styl, pomocí kterého můžou jedinci zefektivnit učení a vedení ostatních. Kombinací dvou dimenzí: smysly a intuice, cítění a myšlení, vznikají 4 kognitivní styly: ST (smyslový typ s převahou myšlení), SF (smyslový

typ s převahou citění), NF (intuitivní typ s převahou citění) a NT (intuitivní typ s převahou myšlení). Výsledný kognitivní styl má vliv na proces rozhodování u daného jedince. Výzkumná data ukázala v této oblasti, že převažujícím kognitivním stylem u učitelek v LMŠ je styl NF, který má téměř 50 % respondentek a druhým převažujícím stylem je SF, který má 39 % respondentek. Ostatní dva styly byly zastoupeny 6 % (NT) a 5 % (ST). Jak uvádí Bents & Blank (2009) oba dva kognitivní styly, které vyšly jako převažující v této práci, jsou nejčastěji zastoupeny ve školství.

Hlavním cílem práce bylo zjištění osobnostních typů u učitelek v LMŠ. Z 16 typů, které typologie MBTI nabízí, se jich u respondentek objevilo 15. Některé z typů byly zastoupeny výrazněji, některé naopak pouze jednou či dvěma respondentkami. Os. typ, který se vyskytoval ve výsledcích nejčastěji, byl typ ISFJ, a to u 26 % respondentek. Druhým nejčastějším typem byl ENFP, který se vyskytl u 18 % respondentek.

Zajímavé je také porovnání charakteristik osobnostních typů a jejich nejčastějších profesních uplatnění, jak uvádí Čakrt (2010) a Tieger & Barron-Tigger (2018). Z jejich knih vyplývá, že typ ISFJ, který byl mezi respondentkami výzkumu nejčastější, často nachází uplatnění ve školství. Čakrt (2010) zmiňuje jako časté povolání konkrétně učitelku v mateřské škole. Typ ENFP, který byl u respondentek druhý nejčastější, je zmiňován také jako často se vyskytující ve školství, konkrétně jako specialista předškolní výchovy či speciální pedagog (Čakrt, 2010; Tieger & Barron-Tigger, 2018).

Závěrem je možno shrnout srovnání výzkumného šetření se 3 různými zdroji:

1. Dva nejčastěji zastoupené kognitivní styly i dva osobnostní typy učitelek v LMŠ jsou právě ty, které se i podle Čakrta (2010) nejčastěji objevují ve školství, v mateřských školách a v předškolní výchově.
2. Jak vyplývá ze srovnání v kapitole 6.7.1, učitelky z LMŠ svým rozložením os. typů neodpovídají běžné populaci.
3. Ze srovnání z kapitoly 6.7.2 vyplývá, že zastoupení nejčastějšího kognitivního stylu NF u učitelek v LMŠ je o jeden řád vyšší (v procentuální hodnotě) oproti studii z Hong Kongu. Velmi výrazný (téměř šestinásobný) rozdíl je také u kognitivního stylu ST.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografie:**

- Bents, R., & Blank R. (2009). *Typický člověk*. Praha: Hogfere – Testcentrum.
- Burkovičová, R., & Kropáčková J. (2014). Profesní činnosti učitelek mateřských škol ve světle současných českých výzkumů. *Pedagogická orientace*, 24(4), 562–582. 10.5817/PedOr2014-4-562
- Crkalová, A., & Riethof, N. (2012). *Průvodce světem koučování a osobností typologie*. Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (1996). *Typologie osobnosti pro manažery: kdo jsem já a kdo jste vy?* Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (2004). *Typologie osobnosti: přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*. Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (2009). *Typologie osobnosti pro manažery: manažerské stypy, rozhodování, komunikace, konflikty, týmová práce, time management a změny*. Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (2010). *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Jacobi, J. S. (2013). *Psychologie C. G. Junga*. Praha: Portál.
- Jančaříková, K. (2010). Pedagogika pod širým nebem. *Sedmá generace*, 2010(1). Dostupné z <https://sedmagenerace.cz/pedagogika-pod-siry-m-nebem/>
- Keirse, D., & Bates, K. (2006). *Jaký jste typ osobnosti?* Praha: Grada.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2010). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál.
- Larinore, R. (2016). Defining nature-based preschools. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 32–36. Dostupné z <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1120149.pdf>
- Michek, S., Nováková, Z., & Menclová, L. (2015). Advantages and disadvantages of forest kindergarten in Czech Republic. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 171, 738–744. 10.1016/j.sbspro.2015.01.186
- Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.

- Pauknerová, D. (2012). *Psychologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada.
- Průcha, J. (2017). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. (2018). Praha: MŠMT. [cit. 2021-20-04]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/45304/>
- Richter, R. (1992). *A critical evaluation of cognitive style assessment*. HSRC Publishers: Pretoria.
- Rýdl, K. (2004). Prvky zážitkové pedagogiky v praxi učitele Eduarda Štorcha. *Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku*. 1(2). 126–131. Dostupné z <https://gymnasion.org/g2-integrace/>
- Říčan, P. (1975). *Psychologie osobnosti*. Praha: Orbis.
- Říčan, P. (2010). *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. Praha: Grada.
- Saracho, O. N., & Spodek, B. (2005). Studying teachers in early childhood settings. *Teaching and teacher education*. 21(3). 333–341. 10.1016/j.tate.2005.01.006
- Smékal, V. (2009). *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal.
- Tieger, P.D., & Barron-Tigger, B. (2018). *Jak rychle porozumět druhým: odhadněte lidi kolem sebe a hovořte jejich jazykem*. Praha: Alferia.
- Valkounová, T. (2015). V německých lesních školkách vládne rozmanitost a pohoda. *Envigogika*, 10(2). 10.14712/18023061.478
- Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido.
- Vošahlíková, T. (2010). *Ekoškolky a lesní mateřské školy*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.
- Wong, Y. P., & Li-fang, Z. (2013). Personality types of Hong Kong kindergarten teachers: implications for teacher education. *Australian Journal of teacher education*. 38(2). 90–101. Dostupné z <https://eric.ed.gov/?id=EJ1012925>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ	mateřská škola
LMŠ	lesní mateřská škola
tab.	tabulka
č.	číslo
et al.	a kolektiv
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
Os. typ	osobnostní typ
BP	bakalářská práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1.</i> Standardní zobrazení 16 osobnostních typů (Čakrt, 2004, s. 274).....	20
<i>Obrázek 2.</i> Kognitivní styly vyplývající z typologie MBTI (Crkalová & Riethof, 2012, s. 157).....	23
<i>Obrázek 3.</i> Věk respondentek.....	31
<i>Obrázek 4.</i> Délka praxe respondentek.	32
<i>Obrázek 5.</i> Jednotlivé dimenze osobnostní typologie MBTI.	35
<i>Obrázek 6.</i> Kognitivní styly vyplývající z typologie MBTI.....	37
<i>Obrázek 7.</i> Číselné zastoupení jednotlivých typů ve výzkumném šetření.	37
<i>Obrázek 8.</i> Procentuální zastoupení jednotlivých os. typů a kognitivních stylů (barvy výsečí) ve výzkumném šetření.	39
<i>Obrázek 9.</i> Srovnání výzkumného šetření se zastoupením osobnostních typů v populaci..	39
<i>Obrázek 10.</i> Srovnání s výzkumem z Hong Kongu.....	41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 <i>Přehled osobnostních typů podle Kersey & Bates (2006)</i>	21
Tabulka 2 <i>Práce s písmenem X ve výsledcích výzkumu</i>	33
Tabulka 3 <i>Výskyt jednotlivých dimenzí typologie MBTI ve výzkumném šetření</i>	34
Tabulka 4 <i>Zastoupení kognitivních stylů ve výzkumném šetření</i>	36
Tabulka 5 <i>Přehled osobnostních typů u respondentek</i>	38
Tabulka 6 <i>Srovnání s výzkumným šetřením v Hong Kongu</i>	40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Osobnostní dotazník MBTI

Příloha P II: Přehled osobnostních typů

Příloha P III: Výzkumná data

PŘÍLOHA P I: OSOBNOSTNÍ DOTAZNÍK MBTI

Dotazník MBTI

Postup: U každé položky bez velkého přemýšlení rozdělte 5 bodů podle toho které vám více vyhovuje. Pokud cítíte, že pro vás platí obě varianty, rozhodněte se pro tu, která vám více vyhovuje, nebo body rozdělte. U každé otázky musíte rozdělit všech pět bodů.

1. Raději:
 - a. řešíte nový a komplikovaný problém
 - b. pracujete na něčem, co jste již dělali dříve
2. Rádi:
 - a. pracujete v tichém prostředí
 - b. jste tam kde se něco děje
3. Při posuzování jiných se řídíte spíše:
 - a. zákonitostmi než okamžitými okolnostmi
 - b. okolnostmi než trvalými zákonitostmi
4. Máte sklon vybírat si:
 - a. spíše pečlivě
 - b. poněkud impulzivně
5. Ve společnosti, na večírku apod. se zpravidla bavíte:
 - a. s několika málo lidmi, které dobře znáte
 - b. s mnoha lidmi, včetně těch, které znáte málo nebo vůbec ne
6. Jako ředitel/ka firmy od svých podřízených spíše uvítala:
 - a. zprávu o tom, jak jejich oddělení přispělo firmě jako celku
 - b. zprávu o tom, jak si jejich oddělení vedlo samo o sobě
7. Předpokládejte, že jste manager/ka a potřebujete přijmout svého asistenta. Jak byste asi postupoval/a?
 - a. uvažoval/a bych, jak se naše osobnosti shodnou nebo budou doplňovat
 - b. zvažoval/a bych, soulad mezi popisem práce a uchazečovými schopnostmi
8. Když na něčem pracujete:
 - a. raději věci dokončíte a dostanete se k určitému závěru
 - b. často ponecháváte konec otevřený pro případné změny
9. Na večírcích, ve společnosti:
 - a. se raději většinou zdržíte déle, protože tak se zpravidla lépe pobavíte
 - b. odcházíte co nejdříve, zdržíte se jenom, abyste neurazili, protože vás to vyčerpává
10. Zajímá vás více:
 - a. to, co bylo a co je
 - b. co může být
11. Když posloucháte, jak někdo hovoří o nějaké záležitosti, obvykle se pokoušíte:
 - a. vztáhnout to na své vlastní zkušenosti a porovnávat, zda to odpovídá
 - b. hodnotit a analyzovat danou situaci
12. Když na něčem pracujete, jste raději:
 - a. když máte přehled a udržíte si věci pod kontrolou
 - b. když můžete zkoušet různé možnosti
13. Když vám zvoní doma nebo v kanceláři telefon, obvykle
 - a. to považujete za rušení
 - b. nevadí vám to zvednout

14. Je horší:
 - a. „mít hlavu v oblacích“
 - b. „držet se při zdi“
15. Ve vztahu k okolí jste spíše:
 - a. objektivní
 - b. osobní
16. Vadí vám více, když:
 - a. je více věcí rozpracovaných
 - b. už je všechno hotovo
17. Když někam telefonujete:
 - a. nebojíte se, že něco zapomenete
 - b. připravíte si, co budete říkat
18. Když diskutujete o problému se svými kolegy, je pro vás snadné:
 - a. vidět věci v širším rámci
 - b. postřehnout zvláštnosti a specifické rysy dané situace
19. Která slova vás popisují lépe? Jste spíše:
 - a. analytický typ
 - b. vcit'ující se typ
20. Často:
 - a. když něco začínáte, vše si předem sepišete a naplánujete, protože většinou nesnášíte, když později musíte něco podstatně měnit
 - b. neplánujete a necháváte věci vyvíjet se tak, jak se k nim postupně dostáváte
21. Ve společnosti jiných lidí spíše:
 - a. začínáte rozhovor sami
 - b. přenecháváte iniciativu druhým
22. Když pracujete na přidělené práci, máte tendenci k:
 - a. plynulé a nepřetržité práci
 - b. práci s velkými výdeji energie a následnými „prostoji“
23. V jaké situaci se cítíte lépe
 - a. přehledné, strukturované, s pevným rozvrhem
 - b. proměnlivé, nestrukturované, s překvapeními
24. Je horší:
 - a. být nespravedlivý
 - b. nemít slitování
25. Řekli byste o sobě, že vaší silnou stránkou je spíše:
 - a. smysl pro realitu
 - b. představivost
26. Když zvoní telefon:
 - a. spěcháte, abyste jej zvedli první
 - b. doufáte, že jej zvedne někdo jiný
27. Moje jednání vede a řídí více:
 - a. hlava
 - b. srdce
28. Více obdivu si zaslouží schopnost:
 - a. umět si věci předem dobře zorganizovat a být metodický/á
 - b. rychle adaptace a vyjít s tím, co právě je

29. Když vás napadne nová myšlenka, obvykle:
 - a. po ní vzplanete
 - b. raději o ní hloubáte o něco déle
30. Řekli byste, že jste spíše:
 - a. důvtipní
 - b. praktičtí
31. Raději slyšíte:
 - a. konečný a neměnný výrok
 - b. zkusmý a předběžný výrok
32. Je větší chyba být:
 - a. tolerantní a smířliví
 - b. nekompromisní a kritičtí
33. Jste spíše:
 - a. ranní ptáče
 - b. noční sova
34. Na jednáních vás pohoršují lidé, kteří:
 - a. přicházejí s mnoha nejasně načrtnutými, nepromyšlenými nápady
 - b. prodlužují jednání mnoha praktickými podrobnostmi
35. Při práci dáváte většinou přednost tomu, zabývat se:
 - a. idejemi, principy, myšlenkami:
 - b. lidmi, osobami, aktéry
36. O víkendech máte tendenci:
 - a. plánovat , co budete dělat
 - b. necháte, aby se věci vyvinuly, a rozhodujete se v průběhu událostí
37. Při jednání máte sklon:
 - a. rozvíjet své myšlenky v průběhu toho, jak mluvíte
 - b. hovořit pouze po pozorném rozvážení toho, co chcete sdělit
38. Když něco čtete, obvykle:
 - a. se soustředíte ve svých úvahách na to, co je v daném textu napsáno
 - b. čtete mezi řádky a vztahujete slova i k jiným námětům a tématům
39. Když se máte rozhodnout ve spěchu, často:
 - a. se cítíte nepříjemně a přejete si získat více informací
 - b. jste schopni se rozhodnout i s údaji, které máte v danou chvíli k dispozici
40. Raději byste pracovali pro organizaci, kde:
 - a. byste měli práci s intelektuální motivací
 - b. byste byli zaujati jejími cíli a posláním
41. Co vám imponuje více:
 - a. logicky bezrozporné, konzistentní myšlení a uvažování
 - b. dobré, vřelé, harmonické mezilidské vztahy
42. V písemném projevu dáváte přednost:
 - a. věcnému stylu
 - b. obraznému, metaforickému stylu
43. U dveří náhle zazvoní zvonek. Jste spíše:
 - a. podráždění, kdo to k vám zase „leze“
 - b. potěšeni, že se na vás někdo přišel podívat

44. Dáváte přednost tomu:
 - a. nechat věci, aby se sami přihodily
 - b. zajistit, aby všechno bylo předem připraveno
45. Charakterizují vás spíše:
 - a. četné, spíše letmé a povrchní kontakty a vztahy s více lidmi
 - b. trvalé, pevné a dlouhodobé vztahy a kontakty s několika málo lidmi
46. Cítíte se zpravidla lépe:
 - a. po konečném rozhodnutí
 - b. když jsou věci ještě otevřeny
47. Spolehnete se spíše na svou:
 - a. zkušenost
 - b. intuici a tušení
48. Jste si jistější:
 - a. při logických úsudcích – správné-nesprávné
 - b. při hodnotových soudech – dobré-špatné
49. Raději se rozhodujete:
 - a. poté co jste si zjistili mínění ostatních
 - b. především podle vlastního uvážení
50. Obvykle dáváte přednost tomu:
 - a. použít osvědčené metody, které znám, spíše než
 - b. vymýšlet a zkoušet, jak by se věci daly dělat nově a jinak
51. Raději:
 - a. se zabýváte tím co je
 - b. přemýšlíte o různých možnostech
52. K závěrům a rozhodnutím dospíváte především na základě:
 - a. věcného zdůvodnění a logické analýzy
 - b. na základě toho, co cítím, že je správné, a v co věřím, že je lidsky přijatelné
53. Nemáte rád/a:
 - a. předem jasně nalinkované a naplánované věci se závaznými termíny
 - b. když jsou věci volné a nezávazné, bez pevného časového omezení
54. Nejhezčí chvíle nejraději prožíváte:
 - a. spíše s mnoha přáteli, s lidmi s nimiž si rozumím, aniž je nutně musím znát nějak mimořádně dlouho
 - b. s několika málo lidmi, které dlouho a dobře znám
55. Máte ve zvyku:
 - a. poznamenávat si důležité schůzky a věci, které musím udělat či zařídit do diáře
 - b. omezovat takovéto poznámky na minimum
56. Jednáte spíše na základě:
 - a. vnitřního přesvědčení a pocitu, že je něco správné, které už nemusíte dále příliš zkoumat
 - b. objektivně ověřitelných závěrů

Klíč k vyhodnocení MBTI

a) Body přiřazené položkám přiřete do této tabulky:

SKÓRE PRO I	SKÓRE PRO E	SKÓRE PRO S	SKÓRE PRO N
2a ___	2b ___	1b ___	1a ___
5a ___	5b ___	6b ___	6a ___
9b ___	9a ___	10a ___	10b ___
13a ___	13b ___	14a ___	14b ___
17b ___	17a ___	18b ___	18a ___
21b ___	21a ___	22a ___	22b ___
26b ___	26a ___	25a ___	25b ___
29b ___	29a ___	30b ___	30a ___
33a ___	33b ___	34a ___	34b ___
37b ___	37a ___	38a ___	38b ___
43a ___	43b ___	42a ___	42b ___
45b ___	45a ___	47a ___	47b ___
49a ___	49b ___	50a ___	50b ___
54b ___	54a ___	51a ___	51b ___
celkem			

SKÓRE PRO T	SKÓRE PRO F	SKÓRE PRO J	SKÓRE PRO P
3a ___	3b ___	4a ___	4b ___
7b ___	7a ___	8a ___	8b ___
11b ___	11a ___	12a ___	12b ___
15a ___	15b ___	16a ___	16b ___
19a ___	19b ___	20a ___	20b ___
24a ___	24b ___	23a ___	23b ___
27a ___	27b ___	28a ___	28b ___
32a ___	32b ___	31a ___	31b ___
35a ___	35b ___	36a ___	36b ___
40a ___	40b ___	39b ___	39a ___
41a ___	41b ___	44b ___	44a ___
48a ___	48b ___	46b ___	46a ___
52a ___	52b ___	53b ___	53a ___
56b ___	56a ___	55a ___	55b ___
celkem			

b) Do předepsaného řádku si nyní zaneste označení sloupce, v němž jste získali více bodů. Budou to písmena I nebo E, S nebo N, T nebo F a J nebo P, podle toho, ve kterém sloupci máte více bodů. Při rovnosti použijte písmena X.

Vaše skóre je:

I nebo E _____ S nebo N _____ T nebo F _____ J nebo P _____

PŘÍLOHA P II: PŘEHLED OSOBNOSTNÍCH TYPŮ

Uvedu zde krátkou a stručnou charakteristiku jednotlivých osobnostních typů, na kterou se odkáži ve výsledcích výzkumu. Samozřejmě by mohlo být o každém z typů napsáno velké množství informací, já se omezím pouze na ty nejdůležitější. Popisy jednotlivých typů čerpám z knih Čakrta (2004, 2010) a Keirsey & Bates (2006).

ISTJ – lidé s tímto typem bývají odpovědní, loajální, vytrvalí. Jedno charakteristické slovo by pro ně bylo spolehlivost. Svě emoce spíše skrývají, bývají tišší a vážní. Mají jasné a stále názory, důležitá jsou pro ně hlavně fakta.

ISTP – tito lidé milují akci a pohyb, tvoření, jednání a vzrušení u něj vyplývající. Nepotřebují cíl, stačí jim proces. Nemají rádi pravidla, nařízení, hierarchie. Umí být výbornými vůdčími osobnostmi. Působí dojmem samotáře, ale rád náleží do skupiny, se kterou se ztotožňuje.

ESTP – mohli bychom je nazvat jako muže a ženy činu, jedním slovem vynalézavé. Hravě se pohybují mezi ostatními lidmi, jsou vřelí, přátelští, zdvořilí, veselí, pracovně jsou to týmoví hráči. Bývají hlavou velkých nápadů, ale podrobnostmi se zabývají jen neradi.

ESTJ – tito lidé jsou mistři organizování, tvoření pravidel, milují, když se věci dělají tak, jak mají. Vystihující slovo je pro ně zodpovědnost. Jsou velmi loajální, a to práci, rodině, všemu, na čem jim záleží. Někdy podléhají ukvapeným soudům o ostatních.

ISFJ – hlavním motem toho osobnostního typu je sloužit druhým a starat se o jejich potřeby. Tito lidé jsou nositeli tradic. Přesto je pro ně práce na prvním místě, jakákoliv zábava je druhořadá. Jsou velmi spolehliví a umí jednat s lidmi. Právě v tomto osobnostním typu najdeme nejvíce učitelů a jiných pečovatelských profesí.

ISFP – patří sem často lidé zabývající se krásným uměním čili skladatelé, malíři, tanečníci. Mají rádi požitky všeho druhu a jednají impulzivně na okamžitý popud. K tomuto typu patří nejvíce známých umělců z historie i současnosti.

ESFP – tito lidé jsou přirozenými baviči. Jsou vtipní, okouzující, optimističtí a je s nimi legrace. Potřebují společnost a akci a umí tím nakazit také ostatní. Bývají velmi štedří, někdy až příliš a vede to k jejich zneužívání.

ESFJ – ze všech typů je tento nejvíce společenský. Patří sem zastánci tradičních hodnot jako je rodina, škola, víra. Usiluje o harmonii ve všem, co dělá. Tím, že má rád lidi a jejich společnost, volí profese, kde je v neustálém kontaktu a nimi.

INFJ – lidé toho typu mají hlubokou osobnost, přestože navenek působí nepřístupně. Umí se obrazně ponořit do hlubin (i ostatních lidí), kam jiní ne. Jsou citliví a empatičtí, až přehnaně perfekcionistačtí, ostatními jsou vnímáni až jako záhadní.

INFP – tyto jedince vnímáme často jako klidné, příjemné, až plaché. Starají se rádi o druhé a mají silně zakořeněné vnitřní hodnoty. Usilují o jednotu těla a duše a jsou strážci dobra a víry. Profesi si často vybírají tam, kde mohou pracovat s hodnotami, kterým věří.

ENFP – lidé s tímto typem potřebují hluboké zážitky, hlavně citové. Neustále zkoumají svět kolem sebe a jsou vůči němu velmi pozorní. Silnou stránkou je tvoření a budování nových věcí i myšlenek. Ostatní lidé jimi bývají nadšeni, protože jsou inspirativní, veselí, odvážní, moudří, optimističtí a dobří vůdci. Neradi jsou ovšem svazováni pravidly nějaké instituce.

ENFJ – tyto lidé mají silné kouzlo osobnosti, a tak se snadno stávají vůdci. Jsou tak moc orientovaní na druhé lidi, že se snadno nechají pohltit jejich životy a problémy. Mají v sobě empatii a rozvinutou intuici. Jsou oblíbení také pro svou spolehlivost a slovní obratnost.

INTJ – tyto jedince bychom mohli nazvat také staviteli. Umí se rozhodovat a pohlížet v před, nemá potřebu řešit minulost. Dělá věci, které pro něj jsou smysluplné a účelné. Ze všech typů jsou tyto lidé největšími teoretiky.

INTP – tento typ si nade vše cení inteligence. V myšleném i mluveném projevu jsou pečliví a pečlivě také vnímají projev ostatních. Chce porozumět všemu a všem, příznačné je pro ně vědecké myšlení. Svůj vnitřní svět otvírají pouze blízkým.

ENTP – tento typ je analytický. Zabývá se přítomností, ale nepodceňuje ani budoucnost. Nejlépe ze všech typů zvládá krizové situace a je pro to inspirací pro ostatní. Rád zkouší u všeho nové postupy, nerad dělá věci opakovaně, je zdrojem inovace a novátorství.

ENTJ – jedním slovem bychom tyto jedince nazvali velitelem. Potřebují a chtějí ostatní vést a organizovat, třebaže si to ani neuvědomují. Usilují o dlouhodobé cíle, cesta k nim musí vést efektivně. Nejčastěji je najdeme ve vedoucích pozicích.

PŘÍLOHA P III: VÝZKUMNÁ DATA

Č.	Délka praxe	Věk	Pohlaví	I	E	S	N	T	F	J	P	MBTI
1	1–2 roky	35	žena	62	8	42	28	21	49	39	31	ISFJ
2	1–2 roky	25	žena	42	28	39	31	32	38	43	27	ISFJ
3	3–5 let	45	žena	32	38	29	41	23	47	31	39	ENFP
4	1–2 roky	34	žena	29	41	30	40	28	42	31	39	ENFP
5	3–5 let	40	žena	42	28	28	42	18	52	32	38	INFP
6	3–5 let	30	žena	39	31	42	28	19	51	41	29	ISFJ
7	3–5 let	30	žena	37	33	32	38	26	44	33	37	INFP
8	1–2 roky	49	žena	16	54	28	42	24	46	29	41	ENFP
9	5–10 let	32	žena	31	39	19	51	22	48	22	48	ENFP
10	1–2 roky	45	žena	28	42	23	47	31	39	30	40	ENFP
11	3–5 let	35	žena	35	35	29	41	15	55	41	29	XNFJ ^a
12	3–5 let	30	žena	37	33	31	39	17	53	42	28	INFJ
13	3–5 let	30	žena	51	19	23	47	9	61	33	37	INFP
14	1–2 roky	38	žena	22	48	23	47	20	50	38	32	ENFJ
15	3–5 let	33	žena	36	34	30	40	34	36	37	33	INFJ
16	3–5 let	48	žena	26	44	24	46	21	49	32	38	ENFP
17	3–5 let	48	žena	26	44	20	50	8	62	39	31	ENFJ
18	3–5 let	33	žena	47	23	35	35	20	50	39	31	IXFJ ^a
19	3–5 let	43	žena	49	21	46	24	28	42	47	23	ISFJ
20	3–5 let	29	žena	51	19	48	22	35	35	46	24	ISXJ ^a
21	1–2 roky	38	žena	46	24	30	40	21	49	43	27	INFJ
22	1–2 roky	35	žena	46	24	55	15	37	33	53	17	ISTJ
23	3–5 let	37	žena	27	43	37	33	25	45	47	23	ESFJ
24	1–2 roky	43	žena	29	41	43	27	29	41	45	25	ESFJ
25	5–10 let	34	žena	23	47	21	49	16	54	37	33	ENFJ
26	5–10 let	35	žena	44	26	27	43	32	38	39	31	INFJ
27	5–10 let	40	žena	18	52	14	56	39	31	23	47	ENTP
28	1–2 roky	30	žena	32	38	28	42	14	56	35	35	ENFX ^a
29	5–10 let	43	žena	51	19	38	32	20	50	33	37	ISFP
30	3–5 let	29	žena	47	23	24	46	27	43	37	33	INFJ
31	5–10 let	38	žena	33	37	26	44	25	45	27	43	ENFP
32	1–2 roky	33	žena	44	26	31	39	32	38	53	17	INFJ
33	1–2 roky	26	žena	32	38	30	40	39	31	41	29	ENTJ
34	1–2 roky	34	žena	27	43	29	41	27	43	34	36	ENFP
35	1–2 roky	34	žena	28	42	30	40	21	49	44	26	ENFJ
36	1–2 roky	27	žena	39	31	36	34	20	50	22	48	ISFP
37	3–5 let	28	žena	57	13	42	28	20	50	51	19	ISFJ
38	1–2 roky	32	žena	39	31	39	31	44	26	40	30	ISTJ
39	5–10 let	44	žena	40	30	31	39	40	30	34	36	INTP
40	3–5 let	44	žena	24	46	27	43	26	44	23	47	ENFP
41	5–10 let	37	žena	37	33	29	41	34	36	35	35	INFX ^a
42	5–10 let	39	žena	29	41	52	18	23	47	48	22	ESFJ
43	více než 10 let	41	žena	39	31	29	41	17	53	31	39	INFP

UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií

Č.	Délka praxe	Věk	Pohlaví	I	E	S	N	T	F	J	P	MBTI
44	5–10 let	45	žena	10	60	30	40	38	32	23	47	ENTP
45	3–5 let	33	žena	18	52	32	38	31	39	24	46	ENFP
46	5–10 let	40	žena	65	5	65	5	31	39	60	10	ISFJ
47	3–5 let	38	žena	58	12	53	17	44	26	51	19	ISTJ
48	1–2 roky	22	žena	32	38	35	35	54	16	27	43	EXTP ^a
49	5–10 let	43	žena	36	34	41	29	47	23	39	31	ISTJ
50	1–2 roky	24	žena	3	67	15	55	29	41	13	57	ENFP
51	3–5 let	31	žena	14	56	6	64	33	37	21	49	ENFP
52	3–5 let	34	žena	67	3	59	11	25	45	59	11	ISFJ
53	3–5 let	41	žena	33	37	28	42	31	39	24	46	ENFP
54	3–5 let	34	žena	21	49	10	60	38	32	10	60	ENTP
55	3–5 let	39	žena	35	35	27	43	32	38	27	43	XNFP ^a
56	3–5 let	34	žena	48	22	23	47	33	37	24	46	INFP
57	1–2 roky	22	žena	33	37	28	42	31	39	24	46	ENFP
58	více než 10 let	38	žena	38	32	38	32	28	42	40	30	ISFJ
59	více než 10 let	48	žena	39	31	30	40	22	48	33	37	INFP
60	více než 10 let	37	žena	55	15	37	33	21	49	48	22	ISFJ
61	3–5 let	32	žena	64	6	43	27	22	48	47	23	ISFJ
62	1–2 roky	26	žena	29	41	49	21	29	41	39	31	ESFJ
63	1–2 roky	19	žena	41	29	29	41	22	48	22	48	INFP
64	3–5 let	34	žena	25	45	35	35	16	54	39	31	EXFJ ^a
65	3–5 let	25	žena	44	26	35	35	23	47	44	26	IXFJ ^a
66	3–5 let	28	žena	24	46	45	25	28	42	54	16	ESFJ
67	více než 10 let	39	žena	17	53	7	63	7	63	23	47	ENFP
68	3–5 let	23	žena	42	28	40	30	25	45	40	30	ISFJ
69	5–10 let	28	žena	34	36	30	40	31	39	34	36	ENFP
70	1–2 roky	25	žena	38	32	41	29	20	50	43	27	ISFJ
71	5–10 let	51	žena	37	33	39	31	17	53	42	28	ISFJ
72	1–2 roky	39	žena	46	24	47	23	31	39	48	22	ISFJ
73	1–2 roky	24	žena	36	34	34	36	17	53	21	49	INFP
74	1–2 roky	31	žena	41	29	32	38	18	52	23	47	INFP
75	1–2 roky	20	žena	53	17	55	15	8	62	39	31	ISFJ
76	více než 10 let	38	žena	41	29	37	33	31	39	29	41	ISFP
77	1–2 roky	23	žena	44	26	36	34	24	46	46	24	ISFJ
78	3–5 let	52	žena	38	32	49	21	34	36	46	24	ISFJ
79	5–10 let	48	žena	33	37	14	56	12	58	11	59	ENFP
80	1–2 roky	29	žena	44	26	43	27	24	46	39	31	ISFJ
81	více než 10 let	45	žena	20	50	43	27	14	56	44	26	ESFJ
82	3–5 let	25	žena	49	21	33	37	24	46	40	30	INFJ
83	3–5 let	51	žena	33	37	43	27	34	36	39	31	ESFJ
84	5–10 let	30	žena	43	27	24	46	36	34	45	25	INTJ
85	1–2 roky	36	žena	30	40	32	38	28	42	42	28	ENFJ
86	více než 10 let	40	žena	34	36	34	36	23	47	33	37	ENFP

UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií

Č.	Délka praxe	Věk	Pohlaví	I	E	S	N	T	F	J	P	MBTI
87	více než 10 let	42	žena	36	34	34	36	20	50	33	37	INFP
88	více než 10 let	38	žena	16	54	30	40	9	61	39	31	ENFJ
89	více než 10 let	39	žena	37	33	44	26	23	47	31	39	ISFP
90	1–2 roky	20	žena	42	28	34	36	14	56	53	17	INFJ
91	1–2 roky	43	žena	42	28	40	30	20	50	46	24	ISFJ
92	více než 10 let	34	žena	39	31	12	58	31	39	32	38	INFP
93	5–10 let	41	žena	42	28	21	49	38	32	17	53	INTP
94	3–5 let	31	žena	46	24	46	24	46	24	47	23	ISTJ
95	1–2 roky	23	žena	24	46	34	36	26	44	44	26	ENFJ
96	3–5 let	27	žena	34	36	36	34	23	47	41	29	ESFJ
97	5–10 let	31	žena	43	27	29	41	20	50	47	23	INFJ
98	5–10 let	43	žena	44	26	27	43	21	49	37	33	INFJ
99	3–5 let	40	žena	37	33	29	41	29	41	44	26	INFJ
100	3–5 let	28	žena	37	33	28	42	22	48	26	44	INFP
101	více než 10 let	44	žena	29	41	32	38	31	39	29	41	ENFP
102	více než 10 let	39	žena	29	41	24	46	26	44	34	36	ENFP
103	1–2 roky	34	žena	33	37	39	31	19	51	36	34	ESFJ
104	více než 10 let	35	žena	24	46	19	51	22	48	24	46	ENFP
105	1–2 roky	23	žena	40	30	47	23	33	37	40	30	ISFJ
106	5–10 let	41	žena	29	41	41	29	31	39	38	32	ESFJ
107	3–5 let	24	žena	52	18	41	29	24	46	41	29	ISFJ
108	3–5 let	23	žena	16	54	28	42	13	57	34	36	ENFP
109	3–5 let	27	žena	41	29	42	28	23	47	45	25	ISFJ
110	5–10 let	33	žena	33	37	53	17	21	49	45	25	ESFJ
111	5–10 let	34	žena	31	39	25	45	18	52	40	30	ENFJ
112	více než 10 let	35	žena	25	45	32	38	22	48	39	31	ENFJ
113	3–5 let	35	žena	29	41	48	22	29	41	33	37	ESFP
114	3–5 let	28	žena	40	30	37	33	25	45	38	32	ISFJ
115	5–10 let	28	žena	44	26	36	34	22	48	40	30	ISFJ
116	1–2 roky	50	žena	40	30	49	21	24	46	42	28	ISFJ
117	1–2 roky	50	žena	40	30	49	21	24	46	42	28	ISFJ
118	více než 10 let	33	žena	47	23	34	36	30	40	38	32	INFJ
119	5–10 let	34	žena	49	21	39	31	23	47	51	19	ISFJ
120	3–5 let	35	žena	30	40	44	26	37	33	42	28	ESTJ
121	1–2 roky	37	žena	43	27	37	33	6	64	63	7	ISFJ
122	1–2 roky	22	žena	49	21	26	44	23	47	36	34	INFJ
123	více než 10 let	41	žena	44	26	47	23	19	51	38	32	ISFJ
124	1–2 roky	28	žena	49	21	43	27	28	42	43	27	ISFJ
125	3–5 let	28	žena	47	23	42	28	20	50	47	23	ISFJ
126	1–2 roky	24	žena	43	27	27	43	25	45	30	40	INFP
127	1–2 roky	30	žena	27	43	27	43	23	47	37	33	ENFJ
128	1–2 roky	25	žena	60	10	37	33	26	44	43	27	ISFJ

^a nevyhraněné osobnostní typy